МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

Ера 3 ДЕКАБРЬ 1959 шу
№ 97 (2409)
Мах 20 кеп.

СИХАГIА ТОАЕ ТРАКТОРАШИ ЮРТБОАХАМА МАШИНАШИ

ССКП XXI съездо оттаяь юртбоахама деррига доакъош дIахо дегIадоаладара программа кхоачашъяра боккха лоархIам болаш да хьатIадоагIа семилетка шоллагIа шу. Еррига юртбоахама культураш хьувкъаелгеи хьайбай продуктивность лакхъелгеи да 1960 шера юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латта доккхагIа дола декхараш.

Уж лоархIаме декхараш кхоачашдеча керттера дакъа лаца дезараш механизатораш ба. Ховш да укх шера вай республике халагIа дола кхашкара балхаш машинашца даь хилар. БIаьсти а гурахьа а хьалхалаьттача колхозашеи совхозашеи шерра пайда ийцар хьажкIаши гидуаргаши квадратно - гнездовой сеялкашца дIаювлга, пропашни культуришта деррига гIулакх механизмашца делга, раздельни хьисапе ка бола ялат чузцилга санна долча прогрессивни гIулакхех.

Кхашкарча керттерча балхашта механизаци яь хилар бахьан долаш дукхагIа йолча районаша укх шера ялат ханнахьа чуийцар, из паччахьалкхенга дохкара план кхоачашйир, гурахьа дув ялаташ дIадийра, зябь аьхар, хьайбашта доакъар Iалашдир, иштта кхыдоба балхаш дир.

Цхьабакъда, карагIдаьнначох тоъам а баь Iеш Iаьдал дац советски наьха. Кхы а доккхагIа да хьатIадоагIача семилетка шоллагIча шера вай республикерча механизатораштa хьалхашка латта декхараш.

Нохч-ГIалгIайчен механизатораш декхарийла ба тIадоагIача шера тракторни балхаш кхы а дукхагIа де, деррига юртбоахама балхаш шоай ханнахьа а агротехнико маяххара а чакхдаха. Цар диццалийта йиш яц механизмашца балхаш дукхагIа деш хилча кулгаца балхаш кIезигагIа де дезаргхилари продукцега дIабода мах лохлургхилари.

Из декхар бокъонца чакхдоаккхалургда нагахьа санна механизатораша шоашкарча техниках бизза пайда эцаш хуле, балха хана из эши вож эши яхаш бахьанаш а доахаш машинаш кхай тIа дIа а оттаяь лелаш барашца массане а къовсам лоаттабойя, хIара доагама килограмми ремонт еш дIадода хIара кепиги цар кходеш хуле.

БIаьстан балхаш доладелча еррига тракторашн кхыйола юртбоахама машинаши кийча хила еза. Цудухьа республикерча механизаторий керттера декхар да шоай еррига механизмаш ханнахьа тоаяр.

Кхыйола юртбоахама машинаш йоацаш 871 трактор я вай республике йоккха а зIамига а ремонт е езаш. ДукхагIа йола колхозаши совхозаши чуийнна шоай техника тоаеш йоахк. Цу хьакъехьа дика хьонхам гойт хIанзале а шоай дукхагIа йола тракторaш тоаяь яьннача Каргалинскии Гудермесскии районаша. Во лелац ремонтни балхаш Грозненски районе, МагIалбике. Цу районашкара беррига трактористаш, комбайнераш, мастерскера болхлой трактораш, сеялкаш, лущильникаш кхыйола юртбоахама машинаш тоаяра чIоагIа оарцагIа баьннаб. Цхьа берт а болаш болх барца, къахьегам дика вIашагIболларца, шерра социалистически яхь йоаржаярца кIеззигача хана шоай дукхагIа йола трактораш тоае вIаштIехьдаьннад цар.

Цхьабакъда, республика дукхагIа йолча районашка ремонтни балхаш во лел. Цо хьахьонх дукхача районий партийни а советски а организацеша, колхозийи совхозийи кулгалхоша тракторaши кхыйола юртбоахама машинаши ханнахьа тоаяра гIулакха бокъонца теркам тIабахийта ца хилар. Ачхой-Мартановскии, Веденскии, Наурскии, Саясановскии районаш хIанз а йолаеннаяц трактораш тоае.

Наьсарен районера совхозаш республике эггара тIехьалаттарех я. Тракторашеи кхыча юртбоахама машинашеи болх дика ца бар бахьан долаш укх шера дуккха балхаш во лийлар «Назрановски» а «Октябра 40 шу» яхача а совхозий. ТIехьа дIайийна хьажкIаш ханнахьа кхачанзар, чуэца тIехьа арабаьлар. Цудухьа «Октябра 40 шу» яхача совхоза дуккха а хьажкIаш арайисар. Шинна а совхозо кхоачашъяьяц гурахьа дув ялат дIадера план, геттара кIезига аьхай зябь. Цхьабакъда, «Назрановски» «Октябра 40 шу» яхача совхозий директорашта из диц-м деннад. Из хьахьонх 75 трактор тоае езаш йолча цу шинна а совхозо ноябрь бетта 20 денга тоаяь яьхараш 13 трактор мара ца хиларо.

Дукха дикагIа лелац гIулакхаш Шалинскии Сунженскии районашка а. Укхаза а геттара кIезига я тоаяь трактораш, кхыйола юртбоахама машинаш.

Ха дIайодаш латт. Гешт де йиш йоацаш дола гIалат дергда техника тоаелга тIехьадоахача колхозийи совхозийи кулгалхоша, районий партийнии советскии организацеша, юртбоахама органаша. Де деза балхаш Iалаьмате дукха да. Еррига трактораш тоайича доалаш дац ремонтни балхаш. ХIара трактора тIехьа ювза тоаяь кийчьяь юртбоахама машиний комплект хила еза. Долче, тIехьа ца йоахаш тоае еза трактораш, сеялкаш, — эггара хьалха квадратно-гнездовой яраш а йолаш, кхыйола бIаьстан балхашта эша машинаш.

Ханнахьа терко е еза тракторни бригадаш заправка еча эшача инвентараца Iалашъяра.

Дуккха колхозаши совхозаши я кхоачам хиллал трактористаш а кхыбола механизатораш а боацаш, хIаьта болх беш бараштa юкъе а ба бокъонца шоаш лелаю машинаш ца йовзаш механизатораш. Цудухьа совхозий директораша, колхозий правленеша, юртбоахама органаша къаьстта уйла тIаяхийта еза керда механизатораш кийчбара а балхаш деш барий говзал лакхъяра а.

Иштта бакъахьа хургда колхозашеи совхозашеи хIанззехьа а кхашкара станаши тракторни вагончикаши тоаяь кийчйича.

ХьатIадоагIа шу доккхийча толамашца чакхдаккхара а бIаьстан балхашта кийчо яра а боккха лоархIам болаш я Iана зама. Районий партийнии советскии организацей керттера декхар да бIаьстан балхашта кийчо яра беррига механизатораш а кхыбола юртбоахама къахьегамхой оарцагIбахар, царна юкъе шерра массово-политически болх боаржабар, уж социалистически яхьа юкъе озар. Нохч-ГIалгIайчен механизатораш! Еррига колхозаши совхозаши бIаьстан балхашта кийч а яь сийлен гIулакхашца накъа гIоргда вай хургйолча ССКП Центральни Комитета Пленума.

ДЕГ ТIАРА БАРКАЛ

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 42 шу дизарца дувзаденна ССКП Центральни Комитетен, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи, СССР Министрий Советеи цIерах моаршал луш дукха письмоши телеграммаши кхаьчад доазол дехьарча предприятейи учрежденейи болхлошкара а гIулакхерча нахагара а, партийнии общественнии организацешкара а, хIаьта иштта къаьст-къаьстача нахагара а. Массайолча телеграмма тIа а письмо тIа а яздаь дIайха моаршал дайтад Советски Союза къаман цIей дездарца, экономикеи, культуреи, Iилмеи дегIадоаладеш а сийлахь-доккха машара гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсаме а СССР халкъаша даьхача доккхийча толамашца дувзаденна.

ССКП Центральни Комитетеи, СССР Лакхехьарча Совета Президиумои, СССР Министрий Советои берригача советски наьха цIерах дег тIара баркал оал советски халкъага а, Советски Союза Коммунистически партега а, СССР Правительствага а моаршал дайтарахи ловца баккхарахи.

ССКП ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Болаш ба кхы цхьаькха машинникъ а

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. Йоккха къахьегама котало яьккхай «Сталинскстройпуть» яхача наькъаш дехкача болхлой коллективо. Iобилла баьннаб Сталинскера Абаканеи Аскизера Абазаи бода 426 километр бIаьха машинникъ.

Халкъа боахама Iалаьмате боккха лоархIам болаш ба из керда билла машинникъ. Цо 1500 километр лоацбаьб Абаканера руда Кузнецки комбината доменни пишкаш йолча дIаккухьаш хинна никъ. Цу наькъа тIа гIолла тIаккухьаш доагамца Iалашъергья Кузбассерча йоккхагIа йолча электростанцех йола Томь-Усински ГРЭС. Хакассера аьшка руда хьалъеш латтача Малхбузен-Сибирски металлургически комбинате дIаувзаргда. ГаргагIа йолча гIолла цу наькъо вIашагIйийзай Средни Азии мехка малхбоалехьара районаши.

Низкъала балхаш деш чакхбаьлар Сталинскаи Абаканаи юкъера машинникъ. Доккхий лоамаш а тедаш, дуккхача хиш тIа гIолла тIехбаккха бийзар из. 15 миллион кубометр совгIа лаьтта тасса дийзар болхлой, цар хьалйир 344 гIишло, доккха а зIамига а 43 тIий тиллар, 100 километр совгIа станцешкара наькъаш дехкар.

Наькъаш дохкача балхаш деш бар комсомольски путевкаех баьхка кхо эзар гаргга кагий нахи мехкарийи. Царна юкъе сий долаш чакхбаьлар Марийски АССР-ера, Ростовскии, Ульяновскии, Владимирскии, Брянскии, мехкарча кхычеи областашкара Ленински комсомоло бахкийта кагирхой.

ХIанз Абакан-Тайшет яхача тIеххьарча участке наькъаш дахка болалуш ба болхлой. Цо гаргагIа йолча гIолла вIашагIъювзаргья СибарегIеи, Казахстани, Средни Азии.

СУРТА ТIА: Колтас-Лужба яхача участке гIолла руда а ийца йода поезд.

В. Войтенко сурт. ТАСС фотохроника.

Сталинградски ГЭС хьалъеча

ВОЛЖСКИЙ (Сталинградски область), 30 ноябрь. (ТАСС).

Сталинградски ГЭС хьалъеча болхлоша кхы цхьаькха а йоккха котало яьккхай; монтаж йисте а яьккха яьсса кхестайолийт цар 115 эзар киловатт низ бола цхьайттлагIа гидроагрегат.

ВIашагIъелла йоалаш латт чIоагIа низ бола шийттлагIа турбина.

ГЭС-ера гIулакхаш дика лел. ГЭС хьалъяра гIулакхаш шийтта бетта хьалхадаьннад укх шера. Планаца лаьрхIарел совгIа кхаь турбина монтаж яьй.

„Минск" яха лампаш йоаца приемник

МИНСК, 30 ноябрь. (ТАСС). «Минск» яхача марках йола керда, зIамигача табарита приемник дуккха а арахеца йолаяьй Минскерча заводо. Оленовода, геолога, лора, хьехархочоа лелае дика хургйола аппарат хьаяьй конструктораша. Радио лампаш яц цун. Цу лампашта меттел цунах йоахк ах проводникай триодаш - транзистараш. Лампаш санна еза йоацаши йIаьххача хана болх буларгболаши хиларца башхало йолаш я уж. Киса лелаеча фонарика батареяца а болх буларгболаш аттеи пайданеи я из приемник. Масала, 60-ватт хулча электролампага дIайодача энергеца цхьан хана «Минск» яхача 60 радиоприемника болх бергба. ЙIаьхача а юкъерча а волнай диапазон я цар. Цу радиоприемника 4,5 килограмм дозал мара дац. 1960 шера 40000 радиоприемник арахецаргья заводо.

ВСРП VII съезд хьаеллар

БУДАПЕШТ, 30 ноябрь. (ТАСС). Тахан строителий культура Двореце ший болх дIаболабаьб Венгерски социалистически болхлой парте VII-ча съездо.

Съездо ювцаргья Венгерски социалистически болхлой парте Центральни комитета отчет, экономически декхарахи халкъа боахама шоллагIча пхе шера план кийчъярахи йола директиваш, ВСРП устава чухь хувцамаш дарах дола дош, кхы дуккха дешаш а.

Съездо дувца оттадаьча хьалхарча дешах лаьца ВСРП Центральни Комитето отчетни доклад еш къамаьл дергда ВСРП ЦК хьалхарча секретара Янош Кадара.

Цу съезде я ССКП Центральни Комитета Президиумо члени ССКП ЦК Хьалхара секретарьи вола Н. С. Хрущев кертте латта Советски Союза Коммунистически парте делегаци а хIаьта иштта кхыйолча коммунистическии болхлойи партей делегацеш а.

МОСКВЕ ХИННА БУРЯТСКИ ИСКУССТВАИ ЛИТЕРАТУРАИ ДЕКАДА

Бурятски паччахьалкхен опереи балетеи театро СССР Паччахьалкхен академически Доккхача театра сцене москвичашта хьекхар Д. Аюшеева язъяь «Вошал» яха Бурятски АССР искусствай заслуженни деятела Б. Аюшина оттаяь опера. Дирижер—А. Арсаланов, художник — РСФСР искусствай заслуженни деятель А. Тимин.

Сурта тIа: 3-гIча действера сцена.

А. Батанова сурт. ТАСС фотохроника.

ССКП ЦК ПЛЕНУМА СИЙНА

„СТАРОГРОЗНЕФТА" БУРУВ ДЕТТАЧА БОЛХЛОША РАПОРТ ЛУ

ССКП ЦК декабрьски Пленума баха мабоаггIар накъа болхаш лоаттаеча яхье «Старогрознефта» бурув деттача болхлоша йоккха производственни котало яьккхай. Бурув тоха шера йоагIа программа 40 ди хьалхагIа кхоачашъяьй. ТIеххоачашъяьй цхьайтта бетта йоагIа скважинаш эксплуатаце дIаялара, вышкаш хьалъяра, хIаьта иштта къахьегама овсарле лакхъяра план.

Яхьа юкъе дикагIа дола толамаш даьхад мастераш нн. Бухарови Свинцови керте латтача бригадаша. ХьатIадоагIача шера чотах бурув тохилга эггара хьалха дIадоладаьд цар. Вышкаш хьалъеча болхлошта юкъе хьалхара моттиг яьккхай нов. Мартынова бригадо.

Бурув деттача контора коллективо керда декхар тIаэц — шера йоагIача планал совгIа 2200 метр бурув тоха. ХьалхагIа тохаргда аьннача бурол 1.000 метр дукхагIа да из.

В. НАЗАРОВ,
«Старогрознефта» бурув деттача контора директор.

ШЕРА ЙОЛА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Семилетка хьалхарча шера йола план ханал хьалха кхоачашъе, аьнна шоаш денна дош сийленца кхоачашдир «Малгобекнефта» НПУ коллективо. 28 ноябре кхоачашйир шера йола мехкдаьтта даккхара план. Из карагIдаьлар хьалха мехкдаьтта доаккхаш хиннача моттигашка мелови мехкдаьтта корадараи, къаьнача промыслашкара дукхагIа пайда баккхараи, керда технологи юкъейоалаяраи.

10 бетта мехкдаьттахоша лакхъяьй 12,5 процент къахьегама овсарал, хIара цхьа тонн мехкдаьтта доаккхача дIабода мах лохбаьб. Цу гIулакхо торо хилийтай 4,5 миллион сом кходе.

Социалистически яхье баьннараштa юкъе хьалха латт Ленина орден лелаеш йолча цхьоалагIча промысла коллектив.

ХIанз МагIалбика мехкдаьттахой 1960 шера чотах къахьегаш ба. Итташ эзараш тонн планал совгIа «Iаьржа дошув» лургда цар ССКП ЦК Пленума сийна.

Е. ИГИН,
«Малгобекнефта» НПУ планови отдела начальник.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАЬД

Укх шера диазза хьалхара моттиг яьккхар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо, хIаьта комсомольско-кагирхой установкай коллективашта юкъе лаьттача яхье толамаш дахарах ВЛКСМ Сталински райкома вымпел а яьккхар. ЧIоагIа къахьегар бахьан долаш ханал цхьа бутти ах бутти хьалха кхоачашъяьй тIехдика моторни доагам даккхара шера йола программа.

Къахьегама овсарле дIадахача шераца нийсйича 5 процент лакхъеннай. Отбора кIоаргала задани 2 процент гаргга лакхъеннай.

Массайолча хана шоашта енна задани тIеххоачашъю боккхагIа болча операторий В. Рябикина, Г. Самойлова, А. Белова, С. Зайцева сменаша, нийсса режим лелаеш болча операторашa Р. Камышникова, Н. Садова, И. Кузина, машинисташа И. Полухина, М. Семчишина, иштта кхыбараша а.

— Семилетка шоллагIча шера кхы а чIоагIагIа къахьегаргIа оаха! — йоах операторашa.

А. ШЕЙКО,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 25-1 йолча установка начальник.

ЭЛЕКТРИЧЕСКИ ЭНЕРГИ КХОЯРА

Электроэнерги кхояра тха заводе къовсам лоаттабу дукха ха я. Цудухьа вIаштIехьадаьннад укх шера 10 бетта 693 эзар киловатт-сахьат электрически энерги кхое.

Укх шера шозза — 2-чеи 3-чеи кварталех предприятешта юкъе 3-зза моттиг яьккхай заводо электрически энерги кхояр бахьан долаш.

ДIахо а из кхояра тайп-тайпара рационализаторски предложенеш а кхухьаш дикка толамаш даьхад коллективо укх тIехьарча хана.

Установкашта фо телар хIанзалца къаьнача турбашка гIолла. Уж тиша хилар бахьан долаш фо ара ухар, хIаьта цунта хьежжа электрически энерги дукхагIа а йовра. Укх шера капитальни ремонт яьй ерригача фо телача турбашта. Цул совгIа, электрически нагрузкай напряжени лакхъяр бахьан долаш а торо хилар энерги кхое.

Помещенешка йоацаш, арахьа йоагаш йола электрически сердало хан-ханнахьа дIайоаярца вIаштIехьадаьлар дуккха а электрически энерги кхое.

Дукха тийннай болхлошеи инженерно-технически коллективои энерги кхояра йола рационализаторски предложенеш. Царех я дукха ха йоацаш болхлоша енна № 6 йолча цехе кристализаторий обороташ кIезигагIа хургйолаш йола предложени. Цо а торо хулийтаргья ССКП ЦК арадаьккхача «Халкъа боахаме электрически энерги кхо а еш лелаелгах» долча письмо тIа дувца лоархIамера гIулакх хьаллаца.

Укх гаргтарча хана территоре тIара электрически сердало автоматически хьасага а дIайоае а вIаштIехьадаргдолаш гIулакхаш чакхдоахаш латт хIанз. Цул совгIа, установкашта чухьа фо араухаш довртдоацаш боккха низ бола электродвигателаш кIезигагIа низ барашца хувцаргйолаш, иштта кхыдола балхаш чакхдоахаш латт хIанз заводе.

Электрически энерги кхы а дукхагIа кхоергьяр, нагахьа санна электродвигателашта, кхыйолча механизмашта лерттIа ремонт йоре. Уж балхаш во чакхдоах цхьайолча организацеша.

Боккхача лоархIамера а пайдане а да ССКП ЦК арадаьккха письмо. ДIахо йодача хана кхы а дукхагIа электрически энерги кхоярца жоп лургда оаха цу письмона.

С. ОЛЬХОВОЙ,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода керттера энергетик.

Хьалха латташ бар уж

МОСКВА. Ткъаь цхьоалагIча ноябре цхьа шу дизад Московски машиннаькъа тIарча Москва—Сортировочная яхача депо комсомольско - кагирхой цехах коммунистически къахьегама коллектив аьнна сий дола цIи тиллача дийнахьа денз. Из сий дола цIи яккхар духьа лоаттабеча къовсама байракх мехка эггара хьалха айьр из цех яр.

Сурта тIа: «ТЭ2-244» яхача тепловоза машинист вола И. Н. Федотов баркал оалаш ва ударникаш болча слесарашта (аьрдехьара аьттехьа) Просветов Ильяна, Гудков Геннадена, Раппопорт Александра, Лебедев Александра ханал хьалха ремонт яь а яьккха локомотив цар арахецарах.

М. Редькина сурт. ТАСС фотохроника.

Механизаторий толамаш

Каргалински ремонтно-технически станце тхо кхаьчача са довш латтар. Цхьабакъда, ремонтни цехера болхлой сихбенна болх беш бар. Цхьабола механизатораш двигателаш вIашагIйохкаш, шоллагIбараш оатхалашка хьожаш бар.

РТС кертторча инженера нов. А. Фирсова дийцар «Октябра 40 шу» яхача колхоза механизаторашa тIаийца керда декхараш.

— Семилетка хьалхарча шера сезонах 920 гектар лаьтта аха, аьнна, дош делар механизатора П. Богданова. Цу тайпара декхар тIаийцар цун сменщика а. Трактораш капитальни ремонт е дIаоттаяь ялалехьа шера йола заданеш кхоачашъяь баьлар уж, вешта аьлча, хIара тракторо 1900 гектар лаьтта аьхар.

Механизатораша дош деннад ССКП ЦК декабрьски Пленум хьаелла ди тIаккхоачаш 200 гектар лаьтта аха, хIаьта шера 1840 гектар лаьтта аха дезача 2250 гектар аха а.

ССКП ЦК декабрьски Пленуме, — аьлар П. Богданова, — дIахо йодача хана боахам дегIабоалабара гIулакхаш дувцаргда. Со чIоагIа гIадваха ва социалистически декхараш сийленца кхоачашдаь цу дезача денна тхоаш накъа долхаш.

М. ТКАЧЕНКО.

Парте райкомий секретарий семинар

30 ноябре денз город Грозне шиййи болх дIахьош я диъ дийнахьа лаьрхIа парте райкомий секретарийи партпросвещене кабинетий заведующейи семинар. Семинаре дакъа лоацараша ладийтIад «СССР-а Лакхехьарча Совета III-ча сессе балха итогехи царца дувзаденна хьалхашка латтача декхарехи» лаьца парте обкома секретара нов. О. А. Чахкиева яьча докладагеи, «ХIанзарча хьалах ленински къаман политика кхоачашъярах» яхача обкома лекторски группа кулгалхочо нов. Э. И. Лина йийшача лекцегеи, «1959 ш. Нохч-ГIалгIай АССР-а халкъа боахам дегIабоалабара хьалххехьа а даьча лоархIамехи 1960 шера плана керттерча дешаехи» лаьца Нохч-ГIалгIай АССР-а госплана председатела нов. Е. В. Брыксина яьча докладагеи, ССКП ЦК-а хиннача массово-политически балха хетаяьча Ерригсоюзни совещане балхах лаьца обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. Б. Г. Габисова даьча къамаьлагеи, Сийлахь-боккха Даьхен тIом болча хана Нохч-ГIалгIайчен парторганизаце баьча балхах нефтяной института воккхагIа волча хьехархочо н. В. И. Филькина яьча обзорагеи.

Тахан политико-массови балха опыт дIа-юха эцаш къамаьлаш дергда семинаре ладувгIаш бараша.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) М. А. Кузнецов (парте Октябрьски райкома секретарь), А. Я. Иодис (парте Ленински райкома политпросвещене кабинета заведующи), Т. Мальсагов (парте Наьсарен райкома секретарь), И. А. Щукин (парте МагIалбика горкома секретарь), Н. П. Ковязин (парте Надтеречни райкома секретарь).

Ю. Плиева сурт.

Партийни вахар

Керттердар—хоадам боллаш кулгалдар да

Грозне йоккха·Iа ярех я Ленински район. Боккха хьоккхам болаш да укх шера, семилетка хьалхарча шера, ССКП XXI-ча съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа шерра социалистически ях а йоаржаяь районерча къахьегамхоша дахьа толамаш.

ЧIоагIа терко тIаяхийта ладийгIар укх деношка хиннача Ленински района партконференце делегаташа ший отчетни доклада тIа парте райкома секретара нов. Дятлова цу къахьегама толамех дийцачунга.

БоагIача тайпара чурча торонех пайда а эцаш, керда техникеи дикагIа йола технологии балха юкъе а йоалаеш производственни процессашта механизации автоматизации а еш дукхагIа продукци арахеца вIаштIехьа даьннад районерча промышленни предприятей. Иштта, промышленни валови продукци арахецара паччахьалкхен план укх шера хьалхарча 10 бетта 105,5 процент кхоачашъяьй районерча предприятеша. Соахка цу хана хинначул 11 процент дукхагIа я из. Продукцега дIабода мах лохбара чотах 6 миллион сом гаргга паччахьалкхен ахча кходаьд.

Районерча предприятешка шерра яьржай коммунистически къахьегама бригадеи ударники яха цIи яккхара тIехьа йолаяь ях. ХIанз промышленни предприятешкарча берригача болхлоех 10 процент из сийлен цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеш ба. Эзарнел совгIа рационализатори изобретатели ва районе, хIаьта цар тийнна рационализаторски предложенеш балха юкъе йоалаярах 5,5 миллион сом ахча кходаьд.

Парте райкомо хадданза терко яьй предприятей партийни организацей болх тоабара, администраце балха тIахьожам лелабара, къахьегама толамаш даха болхлой коллективаш оарцагIа яха боахама кулгалхошта новкъостал дара и. кх. дI.

Дикка тоабеннаб районе наха юкъе беш бола кхетама болх а. Укх шера парте райкомо а первични парторганизацеша а чIоагIа терко тIаяхийта леладаьд ССКП XXI съезда исторически решенеш къахьегамхошка Iомаяйтара а царех уж дIаккхетабара а гIулакх, партийни дешара дукхагIа нах юкъе озара гIулакх. ВорхI эзар гаргга саг ва хIанз районе марксистско-ленински теори Iомаеш.

— Цхьабакъда, — йоах дIахо докладчика, — организационно-партийнии, массово-политическии балха юкъе а боахама кулгалдара балхаца а дукха кхоачамбоацараш да хIанз а. Парторганизацей болх кIоаргга тохка а тохкаш, доагIача тайпара царна новкъостал даьдац парте райкомо. Цудухьа цхьайолча предприятеша шоай производственни план кхоачашъяьяц. Царех я № 3 йола кирпишкий завод, «Грознефтеразведкаи», «Грознефтегеофизикаи» тресташ, совнархоза СМУ-2, «Чечингстрой» треста СУ-1, иштта кхыяраш а.

Мела лел цхьайолча предприятешка производственни процессашта механизации автоматизации яра гIулакх, чурча торонех бизза пайда эцара гIулакх.

ЧIоагIа ледара лел районе нах чубаха цIенош хьалдара балхаш. Планах хьалде лаьрхIа хиннача 22,5 эзар квадратни метр гаргга нах чубахача цIеноех хьадаь даьннараш 15 эзар квадратни метр мара дац.

Иштта парте райкома балхацара дукха кхоачамбоацараш гучадаьхар пренеех къамаьлаш даьча делегаташа а.

Грозненски хлебокомбината партоrганизаце секретара нов. Новосельцева парте райкома критика йир боагIача тайпара цо комбината балха тIахьожам ца лоаттабар бахьан долаш.

— Парте райкома болхлой, къаьстта секретараш комбинате хилац, дукхагIа йолча хана телефон тохарах кхоачам бу цар, — йоах аратора, — долаш дола кхоачамбоацараш дIадаха практически новкъостал дац. Кхоачамбоацараш дукха да тха комбината балхаца, маьлх дика йиц, цхьайола маьхки булкаши вIалла еш яц, цудухьа нах ледкъ. Иштта кIезига новкъостал ду тхона промышленно-продовольственни товарий министерства а.

Районерча торгови предприятей балха, цунна юкъе дуккха кхоачамбоацараш хилара хетадир ший къамаьл горторг отдела заведующе нов. Исмаилова, хIаьта лерттIа цар балхага партийни а общественни а организацеш хьожаш хилча, уж кхоачамбоацараш ца хила йиш йолаш хилар а белгалдир.

Грознерча № 5 йолча ремесленни училища парторганизаце секретара нов. Пушкарскаяс дийцар, шоай училища балхах лаьца. Укх шера училища 175 къона специалист кийчваьв. ХIанз училищера дешархой къахьегама вахте а этта керда къахьегама толамаш доахаш, 1960 шера чотах болх беш ба.

Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен пединститута директора нов. Степанова ший къамаьл хетадир халкъа дешара система эргаяккхара дешаца бувзабенна института преподавателий коллективо беча боккхача балха.

— Из доккха декхар кхоачаш дукхагIа хьехархой кийчбе беза, — йоах нов. Степанова. — Цудухьа укх шера институте хьайийлай юххьанцарча школашта лаккхара образовани йола хьехархой кийчбу керда отделени, хIаьта кьатIадоагIача шера хьаелларгйолаш я естественно - географически факультет а.

ЧIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар делегаташа ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Цветкова районера промышленни предприятеш дIахо дегIайоалаяра тIехьа хьалхашка латта декхараш белгал а деш даьча къамаьлага.

Парте райкома отчетах лаьца решени а тIаийцар, керда райкоми, ревизионни комиссии, ССКП Нохч-ГIалгIай VIII-ча областной партконференцеи, Грозненски городской XIII-ча партконференцеи бахийта делегаташи а хержар конференце.

Керда харжаьча райкома хьалхарча пленумо парте райкома секретаралла хержар нн. Н. Я. Правеньский, А. Т. Дятлов, А. М. Петренко.

С. КОТИЕВ.

МОСКВА. Йовзаргйоацаш хулаш латт столицерча йоккхагIа йолча улицех йола Щербаковски улица. Цига хьалхиннад массехказа вIаштIардаь чуIе цIенош а культурно-бытовой гIулакхашта йола зданеш а, щербаьб улица тIара машинаш лела никъи тротуараши массанахьа а цIаегIай газонаши скверашщи. Кхы дIахо а тоаеш латт улица. Юхейиса кагий гишлош дIа яьха, цар богаметта хьалхургда кхы а дуккха доккхий цIенош.

Сурта тIа: Щербаковски улицах хьалдаь керда доккхий чуIе цIенош.

Н. Грановске сурт. **ТАСС фотохроника.**

Профсоюзни балха опыт йоаржаяр лоархIаме гIулакх да

Коммунистически парте указанеш кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме вай республикерча профсоюзни организацеша хадданза шоай балха опыт Iоаю, цу опытага хьежжа балха методаш эрга а йоахаш организаторски балха боарам лакхбу.

КIоаргга Iома а еш профсоюзни балха дикагIа йола опыт шерра йоаржаелга хIара фабрично-заводской моттигерчеи комитетий лоархIамегIа дарех декхар да. Белгалде деза, тIеххьарча хана мехкдаьттаи химическии промышленноста болхлой профсоюза обкомо цу лоархIамерча гIулакха дукхагIа терко еш хилар.

Масала, обкомо ший ханна теркал дир цхьайолча промыслови комитеташа, первични профорганизацеша шоай балха юкъе доаладаь кердадараш: промыслаш кердача техникаца Iалашъяр, скважинашта телеуправлени юкъейоалаяр. Иштта обкомо дика Iома а яь дIайоаржайир «Старогрознефта» НПУ цхьоалагIчеи шолагIчеи промыслай профсоюзни организацей балха опыт. Грознерча нефтяникий делегацеш Средни Азерчеи, Кубанерчеи промыслашка яха хилар. Цига бIаргадайна кердадараш а вай республикерча промыслашка дIадоаржадир профсоюза обкомо.

ХIанз обком де мел доагIар деш я «Старогрознефта» къонача электрикаша, ворхI шера чухь юкъерен лакхереи дешар а Iомадеш шоай технически говзал лакхъяра школа вIашагI а елла дIадоладаь дика гIулакх массанахьа а чакхдаккхара.

Цхьа шу совгIа ха я промышленни предприятейи, стройкайи, совхозийи, МТС-йи, РТС-йи профсоюзни организацешка масса хана болх беш йола производственни совещанеш вIашагIйохка йолаенна. ХIаьта цу даькъе цхьайола опыт а Iоаяьй нефтяникий профсоюзни организацеша. Дика болх беш я мехкдаьтта доаккхачеи газовойи промышленноста управлене транспортни конторе вIашагIъелла производственни совещани. Производства болх дика дIабахьара хьинаре дакъа лоац цига берригача болхлоша. Балха юкъера кхоачамбоацараш гучадаьха цаIеш, уж дIадахара тIехьа, дикагIа хьоккхам болаш, къахьегама овсарле лакхагIа йолаш болх тоабара тIехьа къовсам лоаттабу.

Транспортникий производственни совещане кIоаргга дувц предприяте балха дешаш, тIаийца решенеш дика кхоачашъю, хьинаре дакъа лоац совещане балхаца дуккхача болхлоша, масала, ткъаьннел совгIа болхлойи, инженераши, техникаши дакъа лоацаш бар чура торонаш гучаяхарах дола дош совещане дувца кийчдеча хана. Цар тийннача предложенеех боккха пайда баьлар. ХIанз машинаш юлача центрабежни насос оттаяьй, плотникий цех шеръяьй, иштта кхыдола лоархIам бола балхаш даьд.

Дика вIашагIбелла ба транспортникий профсоюзни организаце рационализаторски болх а. Изобретателийи рационализаторийи общества яьча конкурса итогех транспортни контора коллектива кхо бIаь туш ахчан преми еннай.

ХIанз вай республикерча профсоюзни организацешка хулача отчетно-харжара собранешкеи конференцешкеи бувц профсоюзни организаце, фабрично-заводскойи моттигерчеи комитеташа баь дика болх, тучадоах цу балхацара кхоачамбоацараш, белгалду уж кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш, хIаьта иштта нахаца айхха бувзам а лелабеш профсоюзни болх дика дIахьош, кердача формаехи методехи пайда эцаш болча профсоюзни болхлой цIераш йоах. Иштта, дукха ха йоаццаш «Малгобекнефта» НПУ цхьоалагIча промысла моттигерча комитета председатель нов. Скрипченко вийцар конференце, коммунистически къахьегама бригадеи ударники яха сий дола цIи яккхара тIехьа цо нефтяникашта юкъе ях дика вIашагIъелла хиларах.

К. КАЛИНОВСКИЙ.

АРМЯНСКИ ССР. Севано-Разданскии каскада юкъейоагIа ялх гидроэлектростанци — Канакерскии, Озерннии, Гюмушскии, Арзинскии, Атарбекянскии, Ереванскии. Хьалхарча йиъ электростанце промышленни ток тела массехк шу да.

Йолаялийта кийчъеш Атарбекянскии хьалъеш латташ Ереванскии ГЭС-аш я.

Из ерригa энергетически система телемеханика а йолаш кердагIча техникаца кийчъяь я. Ереване ягIача центральни диспетчерски пунктера хул цун йолаялари, сацари, агрегатий низ дукха-кIезига хувцари.

Сурта тIа: Еревански ГЭС-а хьалъеш латта здани.

А. Экекяна сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХЛОЙ ДОТТАГIАЛ

Дикалца МагIалбике цIи хеза я дукха хана денз мехкдаьтта доаккхача болх беш хьавоагIача Колесников Федор Львовича кулгалдеш йола мехкдаьтта доаккхача цхьоалагIча промысла бригада. ХIара шера шоай заданеш кхоачаш а тIеххкхоачаш а еш, дIаьхенна планал совгIа эзараш тоннаш доагам тел мехкдаьтта доаккхача болхлоша.

Семилетка ханал хьалха кхоачашъе аьнна укх шера эггара хьалха ях йолаяьр цу бригада коллектив яр. Семилетка пхе шера кхоачашъергья шоаш, аьнна хьаккхайкадаьд мехкдаьтта доаккхараша. Из гIулакх хьаллаьцар МагIалбикерча кхыча промыслаша а.

Шоаш денна дош кхоачашдар духьа чIоагIа къахьегаш ба бригадацара болхлой. Укх шера итт бетта бурув теха цхьаккха керда скважина шоашка хьаккхаьча йоаццашехьа а яхье хьалха латт бригада. Цо хIанзале а 2400 тонн гаргга мехкдаьтта даьккхад планал совгIа. Шу чакхдалалехьа 2500 тоннага кхоачаш мехкдаьтта дукхагIа даккха лаьрхIад коллективо.

Мехкдаьтта даккхара говза болча операторашта Н. Машенцева, Г. Ткала, Г. Куксина, Д. Мамирговна, И. Решетовна нийсса къахьегаш ба дуккха кагирхой — замерщица йола А. Прибеженко, М. Темникова, операторащ П. Ковалев, Н. Бондарев, кхыбараш. Балха тIара цхьоагIо дика хиларо коллектива бувзам чIоагIа лоаттабу. Ха дIа ме йода дукхагIа чIоагIлу болхлой доттагIал. Шоай вахар къона болча хана денз мехкдаьтта даккхарца дувзадолийташ, массехк итташ шерашка къахьегаш хьабаьхкача къаьнача мехкдаьттахоша никъ тел къонача мехкдаьттахошта.

Цхьа ха яр къаьна операторащ бола Стрижко Федор Андриановича, Науменко Григорий Ивановича, Ирченко Федор Семеновича, Попова Просковья Григорьевна, кхыча операторша санна, шийлеи тIаьдеи яр аьнна ца къовсаш, ди-бийса ца къовсаш шоай участкашка хьожаш, мехкдаьтта хьалъувзача качалкашка бIарг кхоабаш хинна.

ХIанз уж пенси ийдеш ба. Са а лоIаш, цIагIа вагIилга хоза дале а, шийца балха хиннача ший хьышех бIарг ца техача Iелац. Юкъ-юкъе ший хинна бригада йолча а гIойя, новкъостащца къамаьл дича, хьал а Iо а волалуш скважинах бIарг техача са паргIата доал къаьнача болхлочун.

— Нагахьа санна новкъостал эшаш моттиг хуле, эхь а ца хеташ хьахайталахь, Федор Львович, оаха новкъостал дергда хьона, — яьхад Попова Просковья Григорьевнас дуккхаза а.

Да а ду къаьнача болхлоша новкъостал. Шоаш бригаде баьхкача хьехамца новкъостал ду цар скважинай болх тоабара, мехкдаьтта дукхагIа даккхара. ХIаьта эшача хана кулг тохаш а ду цар новкъостал.

Мехкдаьтта доаккха болхлой кийчбу школа лархIа мегаргйолаш я мастера Колесникова бригада. Барт болча коллектива юкъе шоай низ ца кхобеш болх бу хIаране. Нагахьа санна шоашта юкъе мекъал еш саг нийсвелча коллективо эхь хетийт цунна, ший новкъосташта нийсса балха тIа дакъалоацаш из ца хиларах. Цхьабакъда коллективо шоай новкъоста еш йола критика футтаройнеи тоамаллеи а ца еш, доттагIала тIехь ю. Иштта моттиг нийсъелар Салтукиевца а. Юххьанца из балха венача хана балха тIера воацаш, мекъалаш еш из хилар гучадаьлар новкъосташта. ТIаккха бригаде собрани а яь, доттагIала тIехь критика йир Салтукиевна. Цу хана денз вовзаргвоацча воалаш хувцавеннав из. Шийна тIадилла гIулакх нийса а цIена а кхоачаш а деш, говзал а лакхъеш хьавоагIа новкъост Салтукиев.

Доккха беркат доал барт а болаш беча балхах. Цо новкъостал ду балха заданеш тIеххкхоачашъе а советски сага кхетам лакхбе а.

Ю. СЕМЕНОВ.

Комсомольски копилка чу

Коммунистически парте XXI-ча съезда а июньски Пленума а решенеша дог ураоттадарца шоаш тIаийца социалистически декхараш тIеххкхоачаш а деш, семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш ба Нохч-ГIалгIай республикера комсомольцаши кагирхойи.

Цу гIулакха къаьстта дика къахьегарца белгалъяьннай «Октябрьнефта» цхьоалагIча промысла мастер нов. Ананьев керте латта комсомольско-кагирхой бригада.

1959-ча шера болх ца беш лаьттача скважинашкара 30 тонн мехкдаьтта даккха а, довш долча мехкдаьтта 15 тонн кходе а, 20 тонн тиша аьшк гул а даь, паччахьалкхенна дIадала а, 10 рационализаторски предложени производства юкъейоалаярца пхи эзар сом пайда баккха, аьнна шоаш тIаийца социалистически декхараш тIеххкхоачашдаьд цар.

Новкъоста Ананьев Анатоле бригадо кхы а дукхагIа толамаш даьхад: 30 ди хьалха кхоачашъяьй 11 бетта йола мехкдаьтта а газ а даккхара план, 42 ди хьалха кхоачашдаьд шийи социалистически декхараш, пхелагIча декабре планал совгIа ши эзар тонн мехкдаьтта дала аьнна, денна дош тIеххкхоачаш а деш, ши эзар тонн совгIа «Iаьржа дошув» деннад.

ДIадахача шера укх ханаца нийсдича бригадо доаккхаш дола мехкдаьтта 13,2 процент дегIаденад, иштта 4 процент гаргга дегIайоалаяьй къахьегама овсарле а. Мехкдаьтта даккхарга дIабода мах лохбарца бригадо хIанзале а кходаьд 282 эзар сом ахча.

Уж толамаш доахаш къаьстта дика къахьийгад операторша Бровченкос, Куприянова, Макеева, Петренкос, иштта кхыбараша.

Царна нийсса дика къахьегаш хиннай скважинашта лаьтта кIалха ремонт еш йола нов. Ахмедчин керте латта бригада. Укх шера цхьайтта бетта йола ремонт яра план 142 процент кхоачашъяьй цар.

Дика дIахьу «Октябрьнефта» управлене 1-ча промысла комсомольцашеи кагирхошеи шоай технически а политически а кхетама болх лакхбар.

Цу тайппарча гIулакхашца семилетка план ханал хьалха кхоачашъяра къахьегаш ба «Октябрьнефта» 1-ча промысла комсомольцаши кагирхойи.

М. ЦУРОВ.

Балха хьалхара денош

Дукха ха йоаццаш болх бе йолаеннай 6 бетта ремонтах лаьтта Мужечера лесозавод. Иванисова керте латтача хьуна херх хьокхача бригадо декабре хургйолча ССКП Пленума сийна производственни план 140 процент кхоачашъе лаьрхIадар.

Из сийлахь декхар кхоачаш а деш, хIанз хIара денна балха нормаш 145—150 процент кхоачашъю. Къаьстта дика балхаш ду нн. Точиев Мухарбика, Додов Махьмада, Точиев Абукара, иштта кхыбараша.

АУШЕВ,
Мужече.

Республикерча художественни самодеятельноста кердача толамашка

Коммунистически партеи Советски правительствои хадданза йоакхо ю халкъа говзал а самодеятельни искусства тайп-тайпара йола жанраш а дегIайоалаяра. Цудухьа вай мехка шерра яьржай художественни самодеятельность. Из яржаро тешал ду вай халкъ искусстваца чIоаггIа безам болаш хилара, цун духовни хьашташ кIорга хилара.

Художественни самодеятельностага хьажар советски халкъа вахар чухь хиланза дадгдоаца гIулакх а хинна дIаэттад. Вай республике укх шера шозлагIа хьож художественни самодеятельностага. Парте Нохч-ГIалгIай областной комитето соцам баьб 1959 шера 15 ноябре денз 1960 шера 25 апрелага кхаччалца йолча хана культура учреждений, ерригача ведомствай, дешара заведеней художественни самодеятельноста республикански смотр е.

Клубай, культура цIеной, халкъа творчества республикански цIен коллективай декхар да партеи правительстваи еча цу йоакхонна жоп луш вай социалистически искусства ганза юкъе дакъа лаца шоай творчески низ а торонаш а кхо ца еш къахьега. Цу хьакъехьа дуккха хIама це декхарийла я республика партийни, комсомольски, профсоюзни, общественни организацеш. Ер шу долалуш художественни самодеятельноста республикански смотр кийчъеча баьча балха опытах пайда ца эцаш бита йиш яц. Цул совгIа, из опыт чIоаггIа дика яр, из чIоагIъяра республике дукха хIама а даьд. Укх шера хула художественни самодеятельноста республикански смотр хул исторически доккха хIама хулача хана — ССКП ЦК-а аргIан йола Пленум хьаеллача хана. Парте XXI-ча съездеи ССКП ЦК-а декабрерча (1958 ш.) Пленумеи дIахо а юрта боахам лакхбе аьнна яь решенеш кхоачашъярца дувзаденна дола дешаш дувцаргда Пленумо.

Ах шу гаргга ха мара яц уж решенеш тIаийца. Цхьабакъда, уж кхоачашъеш лоаттабеча къовсаме дуккха а керда хIама халкъа творчески низо кхелла хьахиннад. Дукха а, керда а, безаме а хIама гучадаьннад юртарча клубайи районерча культура цIенойи балха тIа, цар кхы а айхагIа бувз шоай болх колхозий, совхозий, промышленни предприятей вахарца.

Уж толамаш хьокха мадоагIара хьахьокха декхарийла я художественни самодеятельноста хIанз йола республикански смотр. Цхьабакъда, хьалха хиннача смотре мела хьахьекхаяр уж моттигаш. Вай ханарча тематиках, моттигерча материалах, политически сатирах шерра пайда эцаш хиннаяцар художественни самодеятельноста коллективаш. ДIаяхача смотре йоагIаш йола моттиг дIалацанзар самодеятельни искусствос, шоай оазах доаккхал де йиш йолаш хиланзар цхьайола хоровой коллективаш, тайп-тайпара а безаме а хьахьекха хиннаяле а, дика моттиг лацанзар хореографически искусства. Халкъа искусстваца дувзаденна цхьаккха юкъера хIама доацача чечеточнии псевдоцигански халхарашца бIехъенна яр из.

Болх вIаштIехьабаккхара хьакъехьа цIенхашта гIалаташ доахкар цох. Республика цхьайолча районашка дика вIаштIехьаяккханза, дакъа лоаца нах кIезига болаш чакхъяьлар смотр.

Масала, Веденски районо ворхIи Гудермесски районо цаIи номер мара хьокханзар республикански смотре. Наьсарен районерча юртий клубай коллективех лоадам боацца нах мара дакъа лоацаш хиланзар. Из тайпа гIулакх хилийта йиш яц тIехьа тIайоагIача хана. Художественни самодеятельноста смотраш яр республика вахар чухь хула доккха хIама хинна Iе йиш яц. Республика деза ди да, Нохч-ГIалгIай мехкарча халкъий деза ди хила деза цох. Вежарашха йолча республикашка художественни самодеятельноста болх Iалаьмате дика вIаштIехьбаьккха ба. Шоаш балхах мукъаболча хана художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хул общественни гIулакха хьалхле лелаераши къахьегамхойи. Иштта болх дIаболабаьб Нохч-ГIалгIай мехка а. Цхьабакъда, художественни самодеятельноста йоккха говзал йоаллача нахагара новкъостал эшац яхилга дац из.

Дикка говзал йолаш бола нах квалифицированни режиссерагара новкъостал а доацаш сцене ловза эттача, ловза ца луш биса моттигаш дукха я. Цудухьа чIоагIа лоархIам болаш да дикка творчески торонаш йолча республика театраша самодеятельни коллективашта уж Iомалуча а цар болх беча а хана новкъостал дар.

Украинерча Херсонски областной драматически театра дика болх бу самодеятельни коллективашца. Цун опыт хьаэца а шерра дIайовзийта а мегаргйолаш я. Самодеятельни кружокий хьалхле лелаерашта хIара районе кхаь-диъ дийнахьара семинараш ю цу театро. Цу семинарашка театра дикагIа болча режиссераша, балетмейстераша, музыкальни отдела заведующе режиссерах, хореографех, музыкальни грамотах лаьца лекцеш еш.

ДикагIа болча актерех, режиссерех, цехий заведующих группаш вIашагIъехх. Художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоацача наха консультацеш ю, царна эшараши балха тIехь новкъа дараши дувц шоай художественни совете. Вай республике цу тайпара доккха а массе оагIорахьа дола а новкъостал дац самодеятельни коллективашта театраша. Бакъда, Нурадилов Ханпаши цIерахча Нохч-ГIалгIай республикански театро дикка новкъостал дир самодеятельни коллективех Наьсарен-Вокзале халкъа театр вIашагIдоллаш. Цига командировке вахийтача республикански театра кертерча режиссера н. А. П. Белолипецке къонача коллективо новкъостал дир моттигерча авторий Х. Ошаева «Селасатеи» О. Мальсагова «Салихьати» яхача пьесех спектаклаш увттае. Цхьабакъда, из мара кхы даь хIама дац хIанзарчоа.

Самодеятельни коллективашта новкъостал дара хьакъехьа кхы а вогIа латт эрсий драматически театра гIулакх. ХIаьта а Сунженски районерча самодеятельни коллективашта новкъостал де тIаийцад цо. ДIададахача шера республикански смотр хулаш цо дика новкъостал а дир царна.

Иштта новкъостал дар бахьан долаш дика пьесаш а увттайир, лайза а лайзар хоровойи халхареи коллективаш. Массехк бутт дIабахаб театра болхлоех цхьаккха саг цига ца хула.

Шоаш доккха дикаш дергда йоахар теникий театра болхлоша, Надтеречни районерча Знаменка яхача юрта клуба новкъостал дергда аьнна дош луш. Цхьабакъда из даьсса хабар дувцарал совгIа даь цхьаккха хIама дац. Во йоацаш хинна из самодеятельни коллектив хIанз хIама ца эшшаш еха дIаьннай. Цхьаккха а творчески новкъостал данзар цу коллективана цун шоллагIа шеф йолча Пролетбата цIерахча клубо а. КIезига новкъостал ду районашкарчеи юрташкарчеи самодеятельни коллективашта городашкарча культура Дворецашеи клубашеи. Иштта дарех да, масала, Ленина цIерах дола, «Красный молот» завода, автобаза, Сталина цIерах дола, КИМ-а цIерах дола культура ЦIенош. Нагахьа мара хилац уж юрташка, хIаьта шоай гIулакха мара юрта а болхац. Ше новкъостал деча коллективашта гIо деш яц хIанз Кирова цIерах йола культура парк а. Массехк бутт хьалха цу парка директора нов. М. С. Пешковскенеи цун кхыча болхлоштеи ха корайоагIар царна новкъостал де. Цхьабакъда, цхьаболча клубайи дворецийи болхлошта ха мукъа хилац. Самодеятельни коллективашта новкъостал де ха хургйий берий колоне начальники клуба художественни кулгалхои, музыка хьехаши, кхы балхаш деши волча Ленински района культура ЦIен художественни хьалхле лелаеча нов. Винокурова. Массехк моттиге болх беш ва Ленина цIерахча культура Дворецa художественни кулгалхо нов. Гардон, «Красный молот» завода культура ЦIен халхара коллектива кулгалхо нов. Зимин, кхыбараш а.

Республике я хоровой общество, правлене председатель нов. Ковалеви бехктокхама секретарь нов. Исакови волаш. Из общество болх беш яц. ХIаьта болх беш ца хилча новкъостал а мишта дергда цунна. Инициатива йоацаши гIулакх дика ца довзаши болх беш я халкъа творчества республикански ЦIен коллектив. Моттигерча авторащеи композиторащеи боккха бувзам болаш яц из, самодеятельни коллективашца беш бола методически болх во бу. Самодеятельни коллективашта новкъостал дергдола халкъа творчества штаб йилла йиш яр цун. Цу штаба юкъе баха беза города искусства учрежденей деятелаш, писателаш, поэташ, композитораш, музыкальни училищай студенташ, иштта кхыбараш а. Инструктораш-общественникаш аргда цу штаба членех. Юртарча коллективашца хадданза бувзам лоаттабе беза цар, юрташка аха беза, шоаш новкъостал деш йолча коллективашца дIа-юха кьахат яздеш хила беза уж. Сона хетачох халкъа творчества ЦIагIа прокатни базаш, парикаш, театральни риквизита костюмаш хьаю моттиг хьайийлача бакъахьа я.

Натгахьа, е дезача деношка мара художественни самодеятельностаца болх ца беча партийнии советскии органий болхлоех бехк баккха безам ба са. Иштта ярех я масала, Шаьлеи Веденеи районаш.

Материальни е боахама хьакъехьа мара новкъостал ца деш йита йиш яц самодеятельни коллективаш. Художественни самодеятельноста а халкъа творчества а хадданза йоакхо е еза партийнии советскии организацеша. Самодеятельни коллективай болх нийсача новкъа берзабеш, царна ховр дуккхача наха юкъе доаржадеш хила еза уж. ЦIенхашта теркам тIабахийта беза самодеятельни изобразительнии прикладнии искусства. ДIаяхача республикански смотре живописа графика, прикладни искусства 200-нега кхаччалца произведенеш хьахьокхаш выставка хилар.

Керда а говза а даь дукха балхаш хьахьекхар выставко. ХIанзарча смотре кхы а шерагIа хьахьокха еза изобразительнии прикладнии искусство. Нохч-ГIалгIай мехкарча художественни союзо новкъостал де деза из искусство езаш а цунца болх беш а болча наха.

Советски искусства хьалхашка латтача доккхийча декхараша дIадех художественни самодеятельноста болх кердагIча а дикагIча а тайпара вIаштIехьбаккхар. Вахара гаргагIа оза еза художественни самодеятельность, моттигера материал шоай репертуарашта шерра юкъейоалае еза цо, клуба балха юкъеоза беза республика колхозий, совхозий, промышленни предприятей хьалхле лелаераш.

В. ТАТАЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР-а культура Министр.

ССКП ЦК Пленума накъа долхаш

Бизза пайда эцаргба вай юртбоахама техниках

ЮРТА БОАХАМ дегIабоалабара ССКП XXI-ча съездо хьалхашка оттадаь Iалаьмате доккхий декхараш кхоачашдара кхашкарчеи хьайбай фермашкарчеи балхашта шерра комплексни механизаци автоматизаци е еза.

Вай республике из сий дола декхар кхоачашдара эшаш мел йола торонаш йолаш я. ТIехь-тIехьагIа дукхагIа кхоач вай колхозашкеи совхозашкеи керда дикагIа йола машинаш. Республике денгара-денга дукхагIа йоагIа гидравлически управлени йола техника. Денгара-денга тIаккхет дика говзал йола механизатораш. Укх Iай колхозийи, совхозийи, РТС-ийи 200 механизатор (тракторни бригадай бригадираши механикаши) гидравлически управлени йолча машинаш тIа болх берг-болаш кийчвергва. 1960 шера вай республике керда, хIанзалца йовзаш ца хинна 80 тайпара трактораши юртбоахама машинаши йоагIаргья.

Цхьабакъда, керда техника тахкари караерзаяри во латт вай республике. Республикера Нохч-ГIалгIай юртбоахама опытни станци 70 Iилма болхлойи лаборанташи болаш йоккха Iилма учреждени я. Яле а цу учреждене республика юрта боахама пайдана дола гIулакх чIоагIа кIезига ду. Боккъалдар аьлча, я аьнна цIи мара яц цун. Станце Iилма корпус а лаборатори а яц, производстваца айхха бувзам лелабац. Къаьстта воча хьал тIа я цу учреждене механизаце отдел—хIанзарча юрта боахама дог. Цига болх беча Iилма болхлоех-механикех цхьаккха а вац лакхера образовани йолаш, хIаьта технически Iилмай кандидаташи доктораши-м бувца а безац. Ах шерал совгIа ха я механизаце отдела заведующи воаца. Цхьабакъда, опытни станце директор нов. Костюченко цу гIулакха башха сагота вац, мукъача моттигашка специалисташ балха бехаш кхайкаяь объявленеши конкурсаши яц.

Республика Iилма учрежденеш, къаьстта аьлча юртбоахама опытни станци мела хилар бахьан долаш керда техника тахкара балхаца доккхий кхоачамбоацараш да. Цхьайолча кердача машиний дикал а цар кхоачамбоацараш а вай колхозашкеи совхозашкеи цкъаза уж ехачул тIехьагIа мара хац. Масала, «КУ-2А» яха хьажкIаш чуэцаш йола комбайнаш, хьажкIаш чуэца кийчъе безам боацаш хиннараша, балха пайдана яц яхаш хабараш а дувцаш царех оатхалаш хьа а йоахаш уж вIашагIъяьхар. Цхьабакъда, нийсбелар цар хабараш харцдаь механизатораш: «Дружба» яхача совхоэра керттера инженер нов. Ильин, «Гудермесски» совхозера (керттера инженер нов. Головченко, иштта кхычахьара а. Цу совхозашка «КУ-2А» яхача комбайнашца гурахь 150 гектарага дIакхоачаш хьажкIаш чуийцар, вешта лаьрхIача хIара комбайно дийнахь 5 гектар чуэцар. ХIаьта уж комбайнаш пайдана яц яхараша уж шоашка йоллашехьа а кулгашца чуийцар хьажкIаш. Из мел зене да гургда нагахь санна дийнахьа 5 гектар хьажкIаш чуэца 40 саг веза аьлча, комбайнаца чуэцаш хилча 2 саг мара ца везача метте.

Укх шера «КУ-2А» яха комбайнаш болх бе йолаелар «Назрановски» совхозе а.

ХьажкIаш чуэцача комбайний санна лоархIам ца беш моттигаш нийсъелар ше лелача сенопресса а кхыча машиний а. Сенопресс укх шера массехк колхозеи совхозеи мара болх беш хиланзар, царна юкъе № 15 йола Грозненски шурий совхоз а йолаш.

1958 шера вай республике эггара хьалха «СК-3» яха комбайнаш кхаьчар. Уж караерзаеча доккха дакъа лаьцар Грозненски шурий совхоза механизатораша нн. Сидоренко, Федорова, Астахова. Цхьабакъда, бIарччача сезонах Нохч-ГIалгIай юрта боахама опытни станцера цхьаккха а Iилма болхло цу комбайнашта юхе сага бIарга вовзар. Укх шера тахка, аьнна вай республике ена «ККХ-3» яха керда хьажкIаш чуэца комбайн опытни станце хьа ца эцаш лаьттар юртбоахама министерство юкъе а енна хьаэцийталцца. Из бахьан долаш комбайн техка яьннаяц опытни станци.

Колхозата техника йохкар бахьан долаш цхьайолча экономически дика дегIаяьхкача Сунженскии, Шелковскойи, Наурскии, кхыча а районашкарча колхозаша дуккха а дикагIа пайда эц техниках. Цхьабакъда, дика латтац юртбоахама машинашта ремонт яра гIулакх экономически ийша йолча колхозашка. Веденски района колхозашка шоашка дIадала ахча ца хилар бахьан долаш тракторащ РТС-е планах йола ремонт е дIа а ца оттаеш царга болх байт. Из бахьан долаш трактораш талх, хIаьта РТС-а ремонтни болхлойи оборудовании болх боацаш латт, Веденски райисполкомои ССКП райкомои иштта нийсденнача гIулакха нийсса никъ ца а лохаш РТС-е тоаяь тракторащ мах ца а луш хьа а ийца колхозашка дIа а еннай, РТС-е тоае трактораш дIачу а ялийтац.

Шоай ремонтни мастерскеш йола экономически дека дегIаяьхка колхозаш Iалашъеш йолча РТС-аша машиний оатхалаш йохкара принцип телхаю, колхозашка тракторащтеи кхыча юртбоахама машинаштеи еррига ремонт РТС-ашка яйтар духьа. Во латт машиний оатхалаш йохкаш йола къаьстта тикаш хьаеллара гIулакх дукхагIа йолча РТС-ашка а иштта автотракторосбыте а. Автотракторосбыта складашка трактораштеи автомобилаштеи эшаш йола оатхалаш яц.

ЧIоагIа лакха ба РТС-ашка еча ремонта мах. Республика юртбоахама министерства къахьегамеи алапеи отдел из лохбара эшаш дола гIулакх деш яц.

ДукхагIа йолча совхозий инженерно-технически болхлоша кIезига гIайгIа ю машинашка боаггIача тайпара болх байтара а механизаторий творчески уйла дегIайоалаяра а. Техника беча балха ший лерттIа учет яц. Совхозий бухгалтерски учет механизированни боахамо дIаехачул тIехьайиса латт. Материальни учет лелаеча бухгалтерешка хала да машино мел болх баьб, цу балхага мел мах бахаб, мел материалаш яхай бIаргиго. Къаьстта во латт учет Гудермесски районерча «Дружба» яхачеи Шалински районерча «Шалинскии» «Джалкеи» яхачеи, иштта кхыйолча а совхозашка.

Цхьабакъда, лоархIам болаш да «Назрановски» совхоза керттерча инженера нов. Льянова машинаша баьча балхеи, доагамеи, материалийи учет тоаяра доладаь керда гIулакх, иштта цо оттаяьй машинашта технически гIулакх дара йола графика дика форма. Укх шера аьхки денз нов. Льянова инициативах «Назрановски» совхоза дирекце отделенеша телача отчетий керда порядок оттаяьй. ХIанз совхоза центральни бухгалтере керттерча инженера кулг яздалцца отделенешкара отчеташ хьаэцац. Нов. Льянов ше бухгалтерски отчетага хьожача хана хьалхе а машинаша мел болх баьб, мел доагам доагадаьд, оатхалаш, материалаш мел яхай, мел ахча дIадахад ховш хул.

—Цу тайпара лелаеча учето машинаша беча балхага дIадода ахча дуккха а кIезигде торо хулийт, — йоах нов. Льянова. — Инженера пайдана хургда из бухгалтер а экономист а хилча.

1959 шера дуккхача рационализаторашеи изобретателашеи дика дакъа лаьцад кхашкареи, хьайбай фермашкареи, иштта ремонтни мастерскешкареи балхаш аттача дахара. ДикагIа йола рационализаторски предложенеш еннай «Гудермесски» совхоза рационализатораша А. А. Шерстнюка, С. Желудкова, «Шалински» совхозерча З. Л. Валовика, Ф. Загорко, А. Гаврилова, «Назрановски» совхозерча М. Гатиева иштта кхычара а. Цу рационализаторашта конкурсе 500 сомагара 1500 сомага кхаччалца совгIаташ деннад.

Денгара-денга балхашта дукхагIа механизации автоматизации яр дIадех сихха дегIабоагIача вай юрта боахамо. Из бокъонца кхета а деш республике хьакхаьча керда техника мамогга сихагIа тахкара, цох а болх беш йолча техниках а бизза пайда эцара шоай еррига уйла, берригa низ тIабахийта декхарийла ва хIара механизатор, юрта боахама специалисташ, колхозийи совхозийи кулгалхой, дикка тоабе беза ший болх республика юртбоахама опытни станце.

Н. МАГОМАДОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства старши инженер.

ТIайица социалистически декхараш кхоачашдара шоайла яхье яьнна районаш

Грозненски райони Сунженски райони вIаши социалистически яхье яьннай укх шера. Семилетка хьалхарча шера шинна а районерча колхозаша тIайица декхараш кхоачашдара доккхий толамаш даьхад.

Укх деношка Грозненски района делегаци хилар Сунженски районе. Районо тIайица социалистически декхараш кхоачашдара гIулакх мишта латт хьежар хььший. Троицкерча XIX партийни съезда цIерахча колхоза боахамга хьежар уж. Колхозо хьайбашта кхоачам хиллал доакъар Iалащдаьд. Цхьабакъда, доахан лелаечеи, хьакхарч лелаечеи фермашка механизаци кIезига яьй. Колхоза керттера дарех цхьа кхоачамбоацар да из. Цудухьа хьайбай продукцега дIабода мах лакха ба.

Кхыча тайпара да гIулакхаш «Победа» яхача колхозе. Укхаза семилетка хьалхарча шера доккхий хувцамаш хиннад. 1958 шера цхьа боабашк ца хиннача укх шера кхе а яь, дулха 40 эзар боабашк ехкай паччахьалкхенга. Царна лаьрхIа шиъ Iам баьб. Деррига а паччахьалкхенга 2600 центнер дулх дехкад колхозо укх шера. ДIадахача шера дехкачул шозза дукхагIа да из.

Укх шера «Победа» яхача колхозо Сунженски районе хIара гектара тIара эггара дукхагIа кIа даьккхад. «Л-3» яха чехка кхачаш дола кIа хиннад колхоза дIадийнар. ХIара гектара тIара 18 совгIа центнер кIа чуийцад цига. Ала деза Грозненски районо укх шера Сунженски районачул хIара гектара тIара 4 центнер кIезигагIа кIа чуийцалга. Укх шера колхозо дIадийнад сихха кхачаш дола «Л-3б» яха кIа. ХIара гектара тIара шиъ-кхоъ центнер дукхагIа ялат доалача перекрестни хьисапе дIадийнад колхозо а районо а дукхагIа дола кIа.

Хьакхарч лелаяра а доккхий толамаш даьхад колхозо. Хьакхий дулхага дIабода мах лохбара терко ца еш цхьа ха яр. Цу хана керттера декхар лерхIар чуоттаяь хьакхарч кхабара план кхоачашъелга. Цудухьа дукхагIа йолча хана хьакхий дулха килограммата дIабода мах лакха хулар, хIана аьлча 50—60 хьакххийна тIехьа цхьаьцца саг лелар. Цу хана денз дулхага шийга дIабода мах лохбара йоакхо е йолаелар колхоза правлени. Цхьацца саг шишша бIаь хьакххийна гIулакх де волавелар, хIанз 660 хьакханна Iунал деш цхьа саг ва, — яхаш дийцар «Победа» яхача колхоза председатела нов. Емельянова.

Дукха кхоачамбоацараш гучадаьхар Грозненски районера баьхкача хььшаша Сунженски района колхозий боахама юкъера. Шоай районе доаца дуккха а пайдане гIулакхаш бIарга а дайра царна.

Республике цIи хезача доярка Колесникова Любаси дояркаша-йижараша АмриевгIари къахьетача «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза племенной фермата хьежар уж. Шера тIайица социалистически декхараш кхоачашдаьд доярказа Колесникова Любаси Амриева Фадиманеи. 10 бетта хIара Iаттагара 3047 килограмм шура яьккхай ферма доярказа юкъера лаьрхIача. Укх шера 3500 килограмм шура йоаккхаргья, аьнна, денна дош, ССКП ЦК Пленума сийна из хьаеллача денга кхоачашде лерхI цар.

Цхьа ди даьккхад делегаце Сунженски районе. Сайрийна парте Сунженски райкоме вIашагIкхийтар делегаце членаши Сунженски района кулгалхойи.

ТIайица социалистически декхараш кхоачашделга мишта латт дийцар цар. Грозненски районе 10,6 центнер, хIаьта Сунженски районе 14,6 центнер ялат чуийцад хIара гектара тIара.

Фуаши дулхи дукхагIа даьккхад Грозненски районе.

ВIаши боахамга хьожилга шинна а района пайдане гIулакх да.

Шин района кулгалхоша дийцар механизаци юкъейоалаяра дIахо йодача хана терко е езилга.

О. БУЗУРТАНОВ.

Патриотически гIулакх

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Ростсельмаш» яхача завода механо-сборочни цехе керда патриотически гIулакх доладаьд. Мах а ца бехаш, общественна долча гIулакха кагийча наха балха говзалаш хьехилга тIайицад техникаша, инженераша, мастераша. Доладаь из дика гIулакх хьаллаьцад Ростоверча дуккхача предприятеша.

Сурта тIа: цу патриотически гIулакха инициаторех вола «Ростсельмаш» яхача завода механо-сборочни цехера старши мастер Константин Михайлов къонача болхлошца Гайбарова Светланацеи (юккъераяр) Батракова Зинаидацеи.

А. Безроднова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Бахача наха лаьрхIа

Ялат, баьца дaараш дукхагIа дахара, тIехь-тIехьагIа хьайбаш дебаделга лакхдара доккхий толамаш доах вай республикерча къахьегамхоша. Из да Коммунистически партеи Советски правительствои еча йоакхонна луш дола жоп.

Республикерча дуккхача колхозашеи совхозашеи ялаташ чуэцараи, гурахьа дувраш дIадераи йола план кхоачаш а яь, паччахьалкхенна дIаденнад планал совгIа ялат, хьайбай продукташ, иштта кхыдараш а. ДIадаха шерашка санна доацаш, толамца чакхдаьннад укх шера гурахьа дув ялаташ дIадувлгеи зябь оахилгеи.

ВорхI шерарча планах лаьрхIад бахача наха тоъал юрта боахама продукташ Iалашъеи паччахьалкхенна кхыча гIулакхашта эша продукташ яхеи. Из декхар кхоачашдара шоашта мотар деш ба вай республикера къахьегамхой а.

Эггара дикагIа ялат хьийкъача 1957 шера республикерча колхозашеи совхозашеи 273 эзар тонн ялат даьккхадале 1965 шера даккха лерх 557 эзар тоннага кхаччалца ялат. Кхы а чIоагIагIа дегIадоагIаргда баьца дaараши сомий бешамаши. Духхьала колхозашкеи совхозашкеи 1965 шера 3,2-зза дукхагIа баьца дaараш чуэцаргда дIадахача шера ийцачул.

ХIанзалца дIаегIарел шозза дукхагIа сомий гаьнаши комсаши дIайогIаргья вай республике укх семилетках. ХIаьта шекар доаккха свеклаи, тхьамкеи, хои дуккха дIадуврга.

1965 шера 12 эзар гектар лаьтта тIа дIаювргья шекар доаккха свекла, хIаьта цунах доаккхаргда республике бахача наха эшачул шозза дукхатIа шекар.

Укх гаргарча шерашка хий а дилла тоадергда дуккха лаьтташ. Болх бе йолалургья Наурско-Шелковской хий дехка система, Гудермесски, Самашкински, иштта кхыдола каналаш. Цар торо хулийтаргья 55 эзар гектар лаьтта хий дехкарца тоаде, хIаьта цига дIадув ялаташ дуккха дикагIа хьувкъарг а да.

Къаьстта дегIадоагIаргда хьайбаш дебаделга. Болх беш хургья «Красноармейски», «Шалински», «Ингушски» совхозашкара керда хьакхарч лелаю фабрикаш. ХIара шера царех цхьан фабрике кхоабаргья 10—20 эзар хьакха. Лоамашкарча цонашка доахан кхабаро торо хулийтаргья дулх доаккхилга лакхде.

Хьайбаш дика кхабарца, дикагIа дола цар фу дебадарца, уж дика леладарца, царна мел ду гIулакх механизаци яь хиларца вIаштIехьадаргда шура йоаккхилга лакхде.

ДIадахача шерца нийсдича 1965 шера доахан дебаделга лакхлургда 68 процент, детта доахан—73 процент, жа — 43 процент, хьакхарч—шозза.

ХIара 100 гектара тIара доаккхаргда 50 центнер дулх, 254 центнер шура, 310 килограмм тха, 58 эзар фуъ.

Уж деррига декхараш сийленца кхоачашдара юрта боахаме дIахо дезар да республикерча колхозашкеи совхозашкеи къахьегама овсарле лакхъергйолаш дерригача балхашта механизаци елга. Цо торо хулийтаргья юртбоахама продукце мах дикка лохбе.

Ала дезаш да укх тIеххьарча хана юртбоахама массайолча отраслешка механизаци елга дика чакхдаьнна хилар.

Дукха я республике керда араяьнна юртбоахама техника. Вайга я дуккха трактораш, комбайнаш, автомашинаш, сеялкаш, культиватораш, иштта кхыйола юртбоахама машинаш. Цар торо хулийт кхашка деча балхашта механизаци е. Дикка механизаци е йиш я хьайбай боахаме, сомий бешамашка, комсаш лелаеча, иштта кхычахьа. Цар торо хулийт къахьегама овсарле лакхъяра, хьайоаккхача продукце ший мах лохбара хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде.

Кастта механизаци ергья хIанз кара деча балхашта а. Масала, кхашка хьатIадаьнна оасар кара дIадаккха ца дезаш гербицидаш яхача кастта вай химически промышленносто арахецаргйолча химически вещесташца доаккхаргда.

ТIехь-тIехьагIа дукхагIа а дикагIа а механизаци еш латт хьайбай боахама. ХьалхагIа кулгашца детташ хинна доахан хIанз механизмашца детт, хIаьта механизмашца лорг жа а. Хьайбашта доакъар а дехк хий а меладу иштта.

ХIанз колхозашкеи совхозашкеи шерра яьржача социалистически яхьо торо хулийтаргья укх семилетках бахача наха кхоачам хиллал юрта боахама продукци арахеца а ейгачеи пищевойи промышленноста эша юртбоахама бедал яла а.

Х. МАХИТАРОВ.

СОЦИАЛИЗМА НОВКЪА

С. ОРЛОВ,
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Секретарь

29 ноябре албански халкъо дездаьд фашистски захватчикех ший даьхе мукъаяьккха 15 шу диза ди. Албанеца цхьан из ди дездаьд Советски Сюзерчеи ерригача социалистически лагерерчеи халкъаша. Дуккхача бIаь шерашка хьадоагIача шоай историех духхьашха 15 шу хьалха албански турпала халкъ мукъа а даьнна социализма новкъа даьннад.

Албане дукхача городашка хьагуча крепосташа бакъдеш хьахойт дуккхача бIаь шерашка албански халкъо арахьара тIалетача моастагIашта духьала къиза къовсам лоаттабаь хилар. Хьалхара дунен тIом хиннача хана Албани дIалаьцаяр Антанта эскаро. КъайлагIа Лондоне 1915 шера яьча договорах Италенеи, Сербенеи, Греценеи екъа лаьрхIа хиннай из. Октябрьски революце екъачара кIалхараяьккхай Албани. Советски правительство гучабаьккхар империалисташа вIашагIбелла тийша болх, из чакхбаланзар, Албани ший мукъагIа йола паччахьалкхе йолаш йисар.

Цхьабакъда албански халкъо къамий а социальни а кортамукъал яккханзар. Мехка доал деш яр Албани империализманна дIаенна йола реакционни монархически режим. Йизза бокъо йола албански экономика дай хилар итальянски фашистех. Цар контролировать дора албански правительства политикана а.

7 апрела 1939 шера дукха Iазапа кIал даьллача Албане лаьтта яьлар итальянски фашизма эскара оккупационни отрядаш. Цу дийнахь денз болабелар албански халкъа мукъале яккхара тIом. Итальянски фашизмана хIара сахьата хоалора, толашагIа бола къонгаши мехкарийи партизани отрядаца баха долча албански халкъа моастагIал.

8 ноябре 1941 шера, оккупацен халача хана, къайлагIара коммунистически группаш вIашагIкхийтар коммунистически парте (хIанз Албански къахьегама парти). Центральни Комитета керте эттар халкъа толашагIа вола воI Энвер Ходжа. Коммунистически парте деррига албански халкъ вIашагIтеха ший даьхе мукъаяккха фашисташта духьал даьккхар. ХIаьта 1943 шера вIашагIделлар халкъ мукъадаккхара эскар, цо дунен тIарча халкъаша, германски итальянски фашизма ордашта духьала лоаттабаьча къовсама историе цхьа сий дола оагIув язйир.

Албани оккупанташта кIалхара яккхара керттера дар, советски халкъо лоаттабаь турпала къовсам бар. Ка маьхала йоалаш Советски Арми котъяларо торо хилийтар фашизмо лоал оттадаьча Европерча халкъашта къамий-мукъал яккха, халкъа-демократически паччахьалкхенаш вIашагIйохка. Из дика хов цун бизза мах а бу албански халкъо, цудухьа цунна Советски мохк, цун халкъ, Советски Союза Коммунистически парти тIех дукха а еза.

Дукха ха йоацаш Советско-албански доттагIал яхача общества делегацеца Албане ваха ираз хилар са. Цу хозача мехка хIара гIа массаза боаккха Советски Союзаи Албаненеи юкъера доттагIал чIоагIа хиларахи хадаргдоацаш хиларахи бола тешам совбоал. Шинна а мехка паччахьалкхен а обществон классови хьашташ цаIаш хиларцеи социализма а, коммунизма а хьалъеча халкъа идеологи а дагалаттар а цаI хиларцеи чIоапIлуш да из доттагIал. Пролетарски интернационализма принципашца нийса а долаш вошалах цхьан къахьегарцеи вIаши новкъостал дарцеи дегIадоагIа из доттагIал.

Тхо мел хиннача городашкеи юрташкеи Албано - Советски доттагIал дездеш байракхашцеи транспоранташцеи хозъяьяр улицаш. Дуккха адам гуллуш митингаши собранеши йора. Массанахьа гIадбаха моаршалаш хеттар Советски нахага. Шоашта даь новкъостал бахьан долаш Советски халкъа чIоагIа баркал оалаш дувц шоай керда сийрда вахар.

Химара яхача юрта юртбоахама кооператива член йолча Васило Гума тхога аьлар:

—Мукъадаьннача хана се цхьа лирача набахтара араяьлча санна хетар сона. ХIанз дика ях со. Сои мари кооперативе балха да. Тха диъэ бер школе дешаш да.

Тха дика цIенош да. Хьалха со батрак яр, дахар бун чу дар тха. ХIанз бокъонца мукъа да тхо.

Мукъаяккхалехьа Европе эггара къегIча мехкех мохк бар Албани. Бокъонца аьлча цун кустарни, добывающи мара промышленность я а яцар. Дукха хIама ца эшаш еррига промышленность кхыча паччахьа капитала кара яр.

15 шера Къахьегама парте хьалхленца Советски Союзеи, социалистически лагера дерригача мехкийи новкъосталца албански халкъо ший даьхе овланга денз хийцай аграрни йолчара аграрно-индустриальни а яь. Промышленни продукци тIом хилале хьалхагIа хиннaчул барайттазза дукхагIа я. 1938-ча шера деш хинначул электроэнерги ялхайттазза, мехкдаьтта диазза, хром ткъаь ийсазза, кIада шовзткъе иттаза дукхагIа ду. ХIанз албански промышленносто 1938-ча бIарчча шера хецаш хиннар миссел промышленни продукци арахец ткъаь дийнахь.

ХIанз халкъа Албане хIара сагасих лаьрхIача лоалахарча Италеи Греценеи е Турцечул дукхагIа кIор, мехкдаьтта, цIаста, хромови руда доакх, кIада а ду.

Дунен тIарча социализма экономически системе болча къахьегам бекъабалара лоаттаме Албане дегIайоалаю Iалама лоаттамах дегIаяра дикагIа аьттув бола промышленность. Из я горнодобывающи промышленность (хрома, цIаста, битума, никела рудникаш), мехкдаьтта доаккхеи, цох тайп-тайпара хIамаш йоахеи промышленность, кIор боаккхеи дахчан хIамаш юи промышленность, гIишлошта эша хIамаш юи, яйгеи кхачани промышленность.

Халкъа Iаьдал эттачул тIехьагIа хьалъяьй итташ йоккхий хIанзарча техникаца кийчъяь йола предприятеш: Тиранера кIадаш ду комбинат, Эльбасанера дахчан хIамаш ю комбинат, Сталинереи Церрикереи мехкдаьттах тайп - тайпара хIамаш йоаха заводаш, Влорера цементни заводи консервни фабрикеи иштта кхы дукхаяраш а. ХIанз укх сахьате хьалъеш я кховзткъе итт гаргга йоккха промышленни предприяти.

Цхьа дезал хинна вIашагIкхийттача социалистически паччахьалкхенашца цхьан политически гIулакхаш лакхденна я Албани. Къахьегама партена гонахьа барт тайна кхотаденнад халкъ. Советски Союзерча коммунистически къахьегама бригадай балха хьоккхама дог ураоттадаь хIанз тIеххьарча хана мохк мукъабаьккха 15 шу дизара сийна хетаяь бригадаша шерра яхь оттаяьй. Сталина цIерах йолча кIада деча комбинатера кагий нах ба цу болама хьалхле лелаераш. Цу яхьа дакъа лоацараша тIалаьцад балха овсарле лакхъе, деша, наха юкъе а цIагIа а хьокхаме хила. Ткъаь иттанел совгIа йолча цу тайпарча бригадаша 20 ди ханал хьалхагIа кхоачашъяьй хьалхарча ах шера план, планал совгIа 28 миллион лека (ахчан цIи) маьха продукци а еннай.

Албанера болхлой класс ханна къона я. Юккъера лаьрхIача дукхагI йолча предприятешкара болхлой 25—26 шу долаш ба. Къоначa къахьегамхоша Советски Союзерча балха хьалха латтача коллективашка, къаьсттача болхлошка письмош а кхухьийташ цар опыт Iома а ю цунах пайда а эц. Гаганова Валентина хьокхамах тIехьайисача бригаде яхай къона текстильщица Кономи Вита. Цо доладьчун дакъа лаьцад цу комбинатерча кхыча болхлоша а.

ЦIи хезза волча советски шофера Титова хьокхамах Албане капитальни ремонт ца еш автомашинаца 300 эзар километр никъ бара бола болам болабеннаб. Из декхар тIайицад 800 совгIа шоферо. ХIаьта социалистически къахьегама турпало Дуро Ахе тIайицад ший машинаца миллион километрал кIезигагIа ца беш никъ беI

Албански халкъа къахьегама хьинаро, мехкарча Iалама тIех дукхача торонаша, хадданза дегIайоагIача промышленносто тIех дика торонаш лу республика индустри дегIайоалаеи, республиках лаккха дегIаена индустриально-аграрни мохк беи.

Хала гIайгIане дар албански ахархочун вахар хьалха. Лаьтта помещикашкеи кулакашкеи дар, кертерча даькъе балха кечалаш дахчан нухи, макхеи, цели бар. ХIанз помещиккий эксплуатацена кIалхара баьнна республикера къахьегама ахархой тешшаме социалистически дегIадара наькъ тIа а баьннаб, бIаь шерашкахь лаьттанца балхаи, балхеи хьайбаш леладараи тIехьадиса хилар ка маьхала йоалаш дIадоаккхаш а боахк. ХIанзарча техника новкъосталца лоамашкара а ушалашкара а хIамаш дIае керда лаьтташ хьадоах.

Халкъо доал деча шерашка шозза дукхагIа хиннад оаха лаьтта. Керда технически культураш—боамби, шекара свеклаш дIае Iемаб, ялат 1,5-зза, тхьамка — 4-зза дукхагIа чудахь. 15 шера юрта боахам тоабарга 3,5 миллион лек совгIа дахийтад. Духхьала дахача шера юрташка дIакхаьчай 800 трактор, 78 комбайн, иштта дукха кхыйола машинаш. Ка маьхала йоалаш кооперацe чубодаш латт юртбоахам. ХIанз 76 процент лаьтта кооперацешка да. Кооперацена юкъе еррига районаш чуяха моттигаш я: Влора, Берат, Фиер, Корча и кх. я.

Албане юртбоахаме йоккха моттиг дIалоац комсийи, даьтта доаккхача гаьнийи, цитрусовии, оливковии бешамаша. 1958 шера укхаза дIаегIай 830 эзар оливковии, 100 эзар гаргга цитрусовии, 5 миллион совгIа сомийи га. ШоллагIча пхе шера планах дIайогIа лаьрхIай 3 миллион оливковии, 15 миллион гаргга комарийи, 650 эзар цитрусовии га. Кердача комсий бешамаша 10 эзар гектарал совгIа моттиг дIалоацаргья. ССКП ЦК секретари СССР Министрий Совета Председатели вола Н. С. Хрущев керте а волаш партийно - правительственни делегаци Албане яхар дицлургдоацаш керча дижад хIара албанца. Влорерчеи, Сарандерчеи, кхыча районашкарчеи партийни а советски а кулгалхоша хоза хеташ дувцар тхона шоаш Никита Сергеевича аьннача тайпара Албанех зиза теха беш мишта е лаьрхIа ба.

Луково яхача юртарча ахархоша партийно-правительственни делегаци цига хинначул тIехьагIа шоай кооперацех «Москвера беш», аьнна цIи тиллай.

Цу кооперацe председатела Гикул Василе тхога аьлар:

— Лоам-боссенех зиза теха бешамаш а яь оаха кхоачашдергда новкъоста Хрущева аьннар. Никита Сергеевич раьза хургва!

Албански Халкъа Республика промышленности юртбоахами дегIабоалабеш карагIдийннараша гIо .ду ца соцаш къахьегамхой бахара-хьал тоадара. Дахача шера къама доход 1938 шераца нийсдича 230 процент хиннад, хIаьта укх шера кхы 19 процент тIаккхетаргда. Хадданза лакхлуш латт болхлойи гIулакхерча наьхеи алапи, дукхагIа хул ахархошта тIабоагIа пайда. Укх шера болхлой алапи тIаккхетаргда 1955 шераца нийсдича 27 процент, хIаьта ахархошта тIабоагIа пайда тIаккхетаргба 37 процент.

Сихха хьалдеш да наха баха цIенош, тоалуш доагIа къахьегамхой лорий дарбани, культурно-бытовойи гIулакхаш. 1938-гIа шу тIаккхаччалца Албане ерригаш а 810 маьнги чуболаш йола 8 больнице мара яцар. Бахача нахага, къаьстта юрта бахача нахага чIоагIа хало кхоачар тайп-тайпара лазараш бахьан долаш. Хорш къахьегамхошта боккха бала бар. ХIанз ехкай шортта больницеш поликлиникаш. ДIадаьккхад унаш ухилга, хорш, кхайкор. Бахача наха мах боацаш лорий дарба ду.

Албани, тхьовра хьалхарча замалахь денз, культурни мохк ба. Вай делегаташ хиннача Аполлония яхача городашка иштта кхыйолча къаьначa иллирийски городашка а раскопкаш яьчара кораяьй тIех дика архитектурни памятникаш: храмаш колонаш, капителаш, театраш, эзар сага кхоачам болаш йола стадионаш, гимназе цIенош, библиотекаш. 2250—2300 шу хьалха яь гIишлош хьаяр дика долаш, тховнаши карнизаши хоза йолаш геттара хоза сурташ дийхка хиннай.

Цхьабакъда бокъонца науке национальни культуреи дегIаяр Албани мукъаяьккхачул тIехьагIа мара хиннадац.

Цу шерашка бокъонца йола культурни революци хиннай. ТIом хьалехьа бахача нахах 85 процент дешар ца ховш хиннача мехка хьалхарча пхе шера план чакхйоалаш (1955 ш.) 40 шерага кхаччалца болча наха юкъера дешар цахар дIадаьккха дар. Кхоачашдаьд массане а юхьерча школе дешилга, дешанза дaргдоацаш ворхI шера дешилга юкъеозаш а латт.

Сайрани заочнии дешар шийца а долаш юкъера а профессиональни а дешар шерра даьржад. 1938 шера 665 школа хиннача хIанз 2700 школа я. Тиране хьайийлай 5 факультет а йолаш 4 эзарнел совгI саг дешаш вола университет. Иштта хьайийлай лакхера юртбоахама институт, шиъ хьехархой институт. Хьайийлай дукха библиотекаш, культура цIенош, музеяш театраш, кинотеатраш.

Хьалха Албане хиннаяц бокъонца болча театральни артистий трупп, цхьаккха театр а хиннадац. ХIанз цаI опереи балетеи, 4 драматически, 7 музыкально-эстрадни театраш да.

Албански халкъа эггара дикагIа карагIдаьнначарех цаI да—шоай халкъа интеллигенци кхеяр. Мати яхача хи тIа гидроэлектростанци еча, К. Маркса цIерах йола ГЭС еча, мехкдаьтта промышленноста центре Сталина цIерах йолча городе тхона нийсбелар дукха къона инженераши техникаши. Уж, Даьхе тIех дукха езараш, социализма гIулакхаш тешшаме чакхдоахаш ба. Тхона чIоагIа хоза хетар царех дукхагIбараш Москве, Ленинграде, Советски Союза кхыча городашка а дийша а эрсий мотт дика ховш а болаш.

Албани ший дуккхача бIаь шерий историе чухь ший лоIамах а кхычарех тийша йоаца а паччахьалкхе хинна, кхыча паччахьалкхенашцарча гIулакха дакъа лоацаш дIаэттаяц хIанз мара. Кхыча паччахьалкхенашцара цун гIулакх чIоагIа хилар Iалаш ду бохаргбоацача социалистически лагера низо. Машареи, къамий доттагIлени политика шеко йоацаш тIехьа хиларца Албане дика дакъа лаьцад Балканереи Адриатикереи хьал чIоагIдара. Социалистически лагера «кагий мехкаш лоала дерзаду» яха империалистически пропаганда аьлдит харц хилар цIена хьахьокх, цхьа миллион ах миллион нах болаш йолча Албане. Советски Союзаи Албаненеи юкъера гIулакх, социализма кхыча мехкашцара дар санна дог цIена долаш кIал тийша болх боацаш нийса да. Албанега хьежача капитало тоIадаь доахкача зIамигача, низ боацача мехкашта гучадоал фу дулургда социализма новкъа даьннача халкъага.

Сурта тIа: Тиранера Скандербега майда. Н. Филатова сурт. ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Советски Союзеи США-еи юкъа къахьегара тIехьа

НЬЮ-ЙОРК, 1 декабрь. (ТАСС). Сент-Луисе арадувлача «Пост-диспетч» яхача газето кепа теха араяьккхай редакционни статья, ядерни энерге гIулакха Iилманца юкъа къахьегара хьакъехьа Советски Союзеи ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъе яьча соглашенеца кулгаш яздар, «нийсача оагIорахьа бодача бIаьхача новкъа боаккхаш бола хьалхара гIа хиларах тарра», мога а деш. «ХIанз кIеззига Iилмахой мара дIа-юха ца ухийте а, — йоах статья тIа, — из программа дIахо дегIа аха йиш йолаш я... ТIаккха атома хьакъехьа дуккха а дагадувла йиш хургьяр. Цу тайпа программагахьара цхьаккха кхерам бац, хIана аьлча ювцаш яр машара гIулакхашка дIагIоргйола атом я».

Испане прогрессивни наха низаш ду

ПАРИЖ, 1 декабрь. (ТАСС). Франс Пресс яхача агентства корреспонденто Мадридера беча хоамах селхан цига военни суде дувца доладеннад Франко Iаьдала духьала «тийша болхи законах йоаца пропагандеи» лелаю яхаш бехке беча Испанерча 25 прогрессивни деятела дош. Компартеца хиларах а укх шера 18 июне — хинна мэшара забастовка кийчъярах а бехке веш волча студента-медика 20 шу набахта даккха ха тохилга дийхар прокуроро.

*

КИТАЙСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА. ХIанз буллаш латтача Ланьчжоу-Цинхай яхача машиннаькъа уллуврча Лэнху (Цинхая провинци) мехкдаьтта чакхдоаккхача завода хьалхара аргIа хьалъяь яьннай.

Сурта тIа: Лэнхура мехкдаьтта чакхдоаккха завод.

Юань Шао-кэ сурт.
Синьхуа агентство

*

ЛОЯНСКИ ТРАКТОРНИ ЗАВОД

ПЕКИН, 1 декабрь. (ТАСС). Синьхуа агентствос хоам бу Лоянски тракторни завода коллективо ноябрь бетта производственни план ханал хьалха кхоачашъяьй яхаш. Хьалхарча бетта 622 трактор еннай заводо, мехка. Лоянски тракторни завод болх бе йолаеннай укх шера 1-гIча ноябре.

АЛЖИРЕРА ТIОМ

КАИР, 1 дебарь. (ТАСС). Каирекела теха араяьннача алжирски Къаман-мукъален эскара лакхехьарча командоване коммюнике тIа йоах, 26-и 27-и ноябре алжирски эскаро дика кайоалаш тIом баьб йиънахьара моттигаш лаьца латтача моастагIчоа тIалаташ.

Цул совнагIа, алжирски Къаман-мукъален эскараи французски колониальни эскараи юкъе 12-нахьа довнаш хинна моттиг я. Цига вийнав французски эскарцара 59 салтеи 54 эпсари, йохаьй моастагIчун 11 бронеавтомашин, эккхийтай цхьа французски тIема эшелон, кара деннад цхьадола герз, тIема кхоачам, тIема гIирс.

15 шера халкъа Iаьдало Албане Халкъа Республике вIашагIъеллай энергетически, текстильнии, дахчах хIамаш еш йолеи, кхачани промышленность. Дикка дукха хIанзарча дикагIа йолча техникаца Iалашъяь йола йоккхий предприятеш хьалъяьй мехка.
СУРТА ТIА: В. И. Ленина цIерагIа цементни завод.
Албански телеграфни агентства сурт. ТАСС фотохроника.

ПОЭТ ДЕШАРАЩЦА ВIАШАГIКХЕТАР

29-ча ноябре, кIирандийнахь, Грознерча А. П. Чехова цIерахча библиотеке поэта Яндиев Джамалдина творчествах дешарий конференци хилар.

Укхаза вIашагIкхийттабар предприятешкареи учрежденешкареи болхлой, студенташ, лакхерча классашкара дешархой.

Конференци хьайийлар библиотека директора заместителя нов. И. Ф. Голиковас.

Конференце къамаьл дир филологически Iилмай кандидата Мальсагов Дошлакъас. Нохч-ГIалгIай литература истори довзийташ лоацца къамаьл а даь поэта Дж. Яндиева творчество йийцар цо гулбеннарашта. Д. Мальсагова белгалдаьккхар гIалгIай меттала литература дегIадоаладеча Дж. Яндиев доккха дакъа лаьца хилар.

Поэта произведенеш, чулоацам а форма а дика хилар бахьан долаш атта ешалуш, кхетаеш, дешарашта йовзаш, дуккха езаш хиларах дийцачул тIехьагIа Дж. Яндиева тахана рча денах, коммунизм хьалъеш боахкача турпалех дукхагIа яздарга са тувс дешараша, аьлар Д. Мальсагова.

Шийтворчества наькъах лоацца къамаьл а даь конференце хиннарашта гIалгIай а эрсий а меттала шийстихаш йийшар Дж. Яндиева.

Конференце къамаьлаш дир Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института студенташа А. Мальсагова, И. Кодзоева, У. Дударова, № 4 йолча СУ дешархочо нов. Гозоватенко, юкъерча школерча дешархочо нов. Льянова, Урус-Мартановски районерча ГехтIарча библиотекара нов. Куликовас.

Къамаьлаш даьраша белгалдаьккхар Дж. Яндиева произведенеш гIалгIай а эрсий а меттала ешаш а дешараштa дукха езаш а хилар, цу тайпара дешарий конференцеш еш хилча пайдана хургхилар.

А. БОКОВ.

Красни уголока болх

ДикагIа йолчарца лоархIаш я Гудермесски станцерча машиннаькъа кондукторий красни уголок. Дика кийчъяь я из уголок, хьалтеха доахк портреташ, машиннаькъахой семилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIахьехаш йола лозунгаш, иштта кхыдараш.

Мукъа ха йолча хана красни уголоке кондукторaш ух шоай дезалца. Цига уж ловз шашкех, шахматех, керда газеташи журналаши деш, хIаьта ешача лекцега а еча беседага а ладувгI.

Красни уголоке хан-ханнахьа арахецаш «Крокодил» яха сатирически а кхыдола а пенгазеташ да, технически конференцеши занятеши хул, социалистически яхье баьннарий итогаш тIайола спискаш йоахк хьалтеха. Производства хьалхле лелаераш хул цига шоай опыташ дIа-юха йовзийташ. Царех ба новкъостий Ипполитов, Казимов, Кондратюк, иштта кхыбараш а. Уж опыташ хIара денна шоаш беча балха юкъе кхувл къонача кондуктораша.

Каст-каста красни уголоке вIашагIбетталу цIен-ноаной а. Царна юкъе культурно-массовии, жилищно-бытовойи хьакъехьара балхаш леладу нов. Н. С. Федорова керте латташ йолча кхалнаьха совето. Цул совгIа цига собранеш а кагирхой сайренаш а хул.

Красни уголок кхы а дикагIа хургйолаш шоашта могар ду партийнии профсоюзнии организацеша.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Барзкъаш доахараша шоай говзал лакхъю

ХIара денна, Iуйрийна Грознерча горпромкомбината клубе вIашагIбетталу говзал Iомае гIерташ бола барзкъаш доахараш. Царна хьехаш ва моттигерча промышленноста Ростоверча института хьехархо, конструктор-модельер Шербаков Андрей Григорьевич. Кердача барзкъий моделаш хьехийтар духьа вийха воалаваьв из Грозне.

Цу хьехархочо деча хьехамашка йоккхача уйланца ладувгIаш ба комбината ательера нн. Мальсагова, Алейников, Ассатров, Агабеков.

Касттача хана кердача фасонехи моделехи барзкъаш хьаде болалургба уж.

С. ТЕМИРБУЛАТОВ.

Штангистий соревновани

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГIалгIай педучилище штанга айяра хьалхле яккхара соревновани хилар. Хьалхле яьккхар шо-шоай дозала категорех болча штангисташа нн. В. Сайдаева, Заурбаева, А. Умарова, С. Султанова, иштта кхыбараш а.

Къонача штангисташа Сайдаева. Умхаджиева, Султанова, Зузиева, кхоалагIа спортивни разряди, хIаьта Умарова шоллагIа разряди яьккхар йоагIаш йола норма кхоачашъярах. Хьалхле яьккхараштa совгIаташи грамоташи елар.

Б. АХМАДОВ,
педучилища III-ча курса студент.

Студенташа доазол дехьарча вежаращца бувзам лелабу

Грозненски статистически техникума студенташ заочно бовзаш ба Чехословакерча Иглова яхача городерча экономически техникума студентащца. Масала, Темишев Султана, Пишняк Галяс, Тиморов Вахас, Алиев Гусейна массайолча хана письмош царга дIа а кхухьийт, царгара хьа а ийду.

Дукха хIамаш да цар шоайла дувцa. Цар язду дешарах, спортах, тайп-тайпарча кружокашка дакъа лацарах, иштта кхыдараш а. Сийлахь-боккхача Октябра 42 шу дизара ди дездеш дIа-юха моаршалаш дахьийтар цар.

ТIехь-тIехьагIа чIоагIлуш латт студенташта юкъера доттагIал.

А. ТЕРКАКИЕВ.

ФУД ПАНАМЕ ДОАЛЛАР?

Укх тIеххьарча деношка Панамерча гIулакххех лаьца дукха хоамаш язду Америка ВIашагIкхийттача Штатий кепайоазоно. Цу хоамашка деш дола къамаьлаш чIоагIа охца а кхерам тIатувсаш а да. Масала, «Вашингтон пост энд Таймс геральд» яхача газето «Панамацара гIулакхаш чIоагIа хила деза» аьнна корта а болаш йолча статья тIа язду: «Нагахь санна Панама правительство американски хьашташ лораяра деш хIама деце, ВIашагIкхийттача Штатий шоай де дезаргда из».

Панама санна йолча зIамигача паччахьалкхено мишта корзагIъяьхайола ВIашагIкхийтта Штаташ?

ГIулакх миштад аьлча, хIанз цхьа бутт ха я Панамера нах раьза боацаш хьувза, американски гIулакхашта тIехь-тIехьа дукхагIа шоаш духьала хилар цар хьахойташ латта. 3-гIча ноябре мохк кортамукъабалара Ди дездеш бIаьш болча панамцаша вIашагIа а кхийтта демонстраци йир. «Кортамукъалеи паргIатои» яхаш цIогIарч а деттaш американски посольства юххе гIолла тIехъяьлар дуккхача наьха тоабаш. Демонстранташ Панамски канала зоне бахар, кортамукъале езаш хилара белгало хургйолаш цига панамски байракх йогIар духьа.

ГIажамаши бIаргех хий ухийташ йола газаши еттaш панамцашта духьал яьлар американски полици. ХIаьта халкъо «бирса оалхазар» а «лоал тIадаргахьаравар» а аьнна цIи йоаккхача, зоне губернатор волча генерал-майора Уильям Поттера эскараш дийхар.

Цига хиннача довнашка панамцех волча бIаь сага човнаш яьй, дукха нах больнице а бихьаб. Американски полице даьча цу бокъо йоацача гIулакхашта панамски халкъ раьза доацаш а эгIаздаха а хилар бехке дац. Газеташа деча тешалех, мехкара нах, укх тIеххьарча ткъаьитт шера ца баьннача тайпара чIоагIа духьалбаьннаб американски гIулакхашта.

Цу событеша кизга чу санна хьахьекхар шовзткъа-кховзткъа шера США-неи Панамаи юкъе лаьттача гIулакхий — колонизатораштеи тоIадаь доаллача халкъаи юкъерча гIулакхий истори.

ХIанз вай ханара бIаьшере йолалуча хана Малхбузен оагIорахьара ах дуне карадерзаде гIерташ йола американски империализм, дукха хана денз ше лийрхIар — Къилбаседехьареи Къулбехьареи Америка вIашагIъювзаш а Тихии Атлантически ши океан бекъаш а долча лаьттах дакъа хьалоацилга кхоачашде йолаеннай. Панамски канал даккха аьнна французашкара боацача маьхах бокъо а ийца, цу районе шоай доал чIоагIде лаьрхIар ВIашагIкхийттача Штаташа. Цу хана цхьан американски сенатора аьлар, «Панамски канал — тIемеи базареи гIулакхашка диллача ВIашагIкхийттача Штатий дикагIа йола фос я».

Рузкъа а, низ а, тайша болх а, гебагIаш а, кемаш тIара йоккхий топаш а— цхьаккха а хIама дисадац США империалистически гIозараша оарцагIа ца доаккхаш, Панама шоай кара а ерзаяь, ши океан аттагIа вIашагIа хоттара цун лаьттан тIа канал даккхар духьа. 1903 шера ноябрь бетта, гуччахьа мохк бовхаш дола Хея - Бюно - Варилья договор хьоарчадир Панамах ВIашагIкхийттача Штаташа. Цу договорах США-на бокъо еннай ялхайтта километр шера долча лаьттах «массайолча хана» пайда эца, из карадерзаде, цунна тIахьожам лоаттабе. Цига дилла канал доаккхаш кховзткъа эзарнел совгIа болхло велар. ХIара цхьа метр канал доаккхаш цхьацца панамец лара. Американски губернаторо доал деш йолча ялхайтта километр шерача канала зоно, урсаца хоадабича санна, шин даькъа бийкъар мохк.

Цу ханна мехка экономика сихха караерзае болабелар американски монополисташ. БIаргагуш юаш латтар цар Панама. Центральни Америке «Баьццара къемат» оалаш йолча «Юнайтед фрут компане» эзараш бола моттигера плантатораш хIалак а баь, боацача маьхах царгара лаьтташ ийцад. ХIанз цу компане шийй «бананови плантаци» яьй Панамах. «Синклер Панама ойл» яхача мехкдаьтта монополена дезткъе итт шера бокъо еннай берригача мехка мехкдаьтта лаха а даккха а. Итташ йолча США-рча кхыча компанешеи банкашеи шоай беелай кхыча паччахьалкхенашца еш йола торговли, финансаш, транспорт.

Из бахьан долаш хIанз, шовзткъа—кховзткъа шу хьалхагIа а санна, шин карара нах кхаба йиш йоацаш бола тIехьабиса аграрни мохк ба Панама, цун лаьтташ беркате а, хIаьта лаьттан ченаш дуккхача рузкъах йизза а йоллашехьа а. Мехка мелдола рузкъаш дуараш американски монополисташ ба. ХIаьта панамцаш къеи мецеи, чуIе цIенош а хьабе болх а боацаши бах. Канала зоне бахаш бола панамски болхлой цхьаккха бокъо йоацаш ба. Американцашта телачул кхозза кIезигагIа тел царна алали, цар бераш, кхы бесаш дола бераш деша дагIача школашка мара деша аха йиш йолаш дац.

Из тайпа гIулакх лоатургдолаш а ла безам болаш а дац Панама халкъ. Укх тIеххьарча шовзткъе итт шера цахаддаш къовсам лоаттабаьб цо нийсхо яккха гIерташ. Дукха ха йоаццаш хозахета яздаьдац «Нью-Йорк таймс» яхача американски газето Панамас массаза а «хала проблемаш» увттаяьй США-на хьалхашка, яхаш.

Цу тайпара «хала» проблема оттайир панамски халкъо США-на хьалхашка укх деношка а. Цо дIакхайкадьд шийцIен да ше хила а канала зонана йола шийбокъо яккха а шийбезам хилар. ЦIи хеза Панама дипломат волча Энрике де ла Гуардиа Навaррос даьшхар из дош. Цо аьлар: «Панамски каналах бола къовсам къоастабара духхьал цаI мара боаца никъ ба, канала зона Панама бокъонех хила езаш хилара ВIашагIкхийттача Штаташа мукIарло дар». Иштта бокъонаш дIаехар мишта лоархI США-с. «Нью-Йорк миррор» яха газет тIадаьржад панамски правительствана американски губернатор дIавоаккхилта цо дIадехарах. Цо санна язду «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газето а. Америкашта юкъерча гIулакхашта волча США паччахьалкхен секретара помощника Рубoтома цкъаьннахьа дувца доладир, Панамера нах Американа духьалбархараш... коммунисташ а ба из гIулакх «Москван кулгах» хилар гуш а да, яхаш. Американски пропагандисташа, шоаш кхы ала хIама доацаш бисача, ювцаш йола къаьнара, шийх хургдар хинна яьнна харцо я из!

Цхьабакъда, бокъонца дола бакъдар къайладахьа йиш йолаш дац. ХIанз Панамера событеш хиннай мехкара экономически хьал хала хилар, цигара халкъ канала зонера шийбокъо юхаоттае гIерташ хилар бахьан долаш.

Шийй мехках цхьа дакъа иностранцашка хиларах дорхденна да панамски халкъ. ХIаьта демонстраци е аьнна арабаьннача панамцашта американски полици герзаца духьалъяларо кхы а чIоагIагIа эгIазбигаб понамцаш.

Укх деношка вIашагIкхийтар Панама Къама ассамблей. Цо къоабалйир «канала зонерча полицеи американски эскарои даь низаш а вай къаман байракх сийдоацача яккхар а бехке деш оттаяь резолюци. Резолюце тIа йоах: «Канала зоне панамски байракх урагIъяххалца совцаргдац тхо».

Селхан Ассошиэйтед Пресса агентства корреспонденто хоам бир Панамера бахархой хIанз а шоай гIулакхаш дIадехаш хиларах. Дукха студентчески гражданскии организацеш 28 ноябре канала зоне керда поход кийчъеш я из район Панама доалахьа хила бокъо йолаш хилар белгалдоаккхаш. Шовзткъа политическии, болхлойи, профсоюзнии, студентчески, кхычеи организацешкарча викалаша США паччахьалкхен секретара заместитель волча Ливингстон Мерчентата письмо дIаделар. Цу тIа даь йоазув дар «бокъонца вола канала да Панама хилар» бакъдергдолаш дола керда договор де ВIашагIкхийтта Штаташ раьза хилара тIахьехаш.

Л. НОВИКОВ.

Къахьегамеи дешареи бувзам чIоагIбара

Лоацача хана дика тоаяьй МагIалбикерча № 6 йолча школа дешара-производственни мастерскеш, хьалъеш латт барзкъаш тега цех, йолаш я химе, физика, электротехника, машиноведене кабинеташ. Къахьегама хьехархой нн. Махотинеи, Богреновцевеи кулгалца дешархоша шоаш хьалъяьй практически занятешка эшаш йола тайп-тайпара макеташ, школьни радиоузел. 11 шера дешаш йола шоай школа йистеяьккхача кIаьнкех хургба токараш, йиIигех — барзкъаш тега мастераш.

Дешархой низаца хьалъеш латт спортивни зал. «Ингушски» совхоза 30 гектар хьажкIаш чуийцай дешархоша гурахьа.

Говза вIашийдувзаду дешари, къахьегами школе-интернате. Актови зал, коридор, классаш шоаш цIен а еш, кхыдола гIулакхаш а деш лелаю дешархоша. Цар дакъа лоац дуа хIама кийчдеча, из дIа-юха телача хана, цIенъю пхьегIаш. ЧIоагIа къахьег дешархоша юртбоахама культураш лелаяра, кроликаш, кхотIара оалхазараш дебадара. Ше лелаеча лаьтта гIара 44 эзар совгIа сома пайда баьккхаб школа укх шера. Помещенешта дешархой бригадаша ремонт яр бахьан долаш кходаьд 4800 сом.

— Аз школе болх бу 30 шу да,— йоах къаьнача хьехархочо Вера Тимофеевна Ремезовас. ХIанз санна дика хеташ цIаккха а къахьийгадац аз. хIана аьлча чIоагIа ба къахьегамеи дешареи бувзам. Къахьегам безаш хургба бокхий хилча хIанзара дешархой. Къахьегами дешари вIаши дувзаделга дIахо йодача хана кхы а дикагIа оттаде лаьрхIад МагIалбика районерча школай хьехархоша.

М. РОГОВ.

Маца хургья электрически сердалои автобусаши

Первомайски районе бахача наха электрически сердало йоаца ши шу совгIа ха яьннай. Электролини керда Iоюлларгья, хIаьта электростанце низ сов а боаккхаргба аьнна, цун болх соцабаьб Ленина цIерахча колхоза правлене. Шийханнахьа электростанци болх бе йола ца ялар бахьан долаш чIоагIа зе хул районе бахача наха а организацешта а.

Цул совгIа Первомайски районе расписанех лела еззача тайпара лелаш автобусаш а яц. Дийнахьа шозза, Iуйраннеи делкъел тIехьагIеи, Первомайскера Орджоникидзевске дIа а юха а аха езаш йола автобусаш ахац. КIеззига хотта а баьнна никъ телхача, е шоай безам ца хилча Алхасте кхаччалца мара бахка тигац автобусий шофераша. Дукха ха йоаццаш Алхасте ГЗ 10—03 яхача автомашина тIара никъ во ба аьнна, Iобаьха бераш долаш бола нах сайрийна 6 сахьат даллалца лаьттар кхыча машино дIабигарга хьежаш. Ужжамо масалаш дукха хул цига, асфальтированни никъ ца хилар бахьан долаш. Цудухьа хало лелаю цига бахача наха.

Партийнии советскии органаш, района кулгалхой, декхарийла ба Первомайски районе бахача наха эша электрически сердало, автобусаш хилара, кхыдолча боахама гIулакхашта йоагIача тайпара терко е а, хIаьта цу гIулакха бехке вар бехктокхаме оза а.

Ш. АДЖИГОВ.

42 размер лохаш...

ХIанз Iа хьатIаэттад. Наха дIайха барзкъа а кхыбола гIирс а беза. Замага хьежжа наха эша хIама Iалащдеш шортта тикаш я республике. Бакъда, цхьадола товараш наггахьа мара хилац тикашка.

Наьсарен-Вокзале йоккхача тикачура тхоашта иккаш эца дахар тхо.

— 42 размер йола иккаш йий шуга?

—Оаш яха размер укхаза дукха хила а хилац,—аьнна жоп делар тика чу латтачо. Районе массайолча тикашка хьажа а хьежа кхы уж кора а ца яь Пхьилекъонгий-Юрта дахар тхо, цига хила мег уж, аьнна. Цига а иштта хьаттар оаха.

— Ботинкаш-м я укхаза хьаштдале 46 размер а, бакъда иккаш-м яц, укх шера хинна а яц.

Цига а гIулакх хиланзар. Мегад, «лаха безам болчо лохаргда» яхаш цхьа кица ма дий, Орджоникидзевске гIоргда вай, цига хила еза уж, аьнна дахар тхо.

Витрина тIа уж йоацилга хайча, уйла еш латтар тхо, мичахьара уж лохаргья хьох яхаш, бакъда тха уйла йохайир йистхиннача продавеца.

— Фу эшаш даьхкадар шо?

— 41, 42 размер иккаш йий хьажа даьхкадар тхо,—аьлар оаха.

— Тхога яц, бакъда укх сахьате укхаза бахьаргба кога гIирс, цунца хила мег уж.

Хьадера товар. Ерригаш а туфлеш яр.

— Предложеней книжка дий шуга, наьха заказаш дий цу тIа?

— Заказаш-м да, дале а тха де хIама дац, оаха дIа а хьекхад, дийца а дийцад райПО кулгалхошца, цар йоах Респотребсоюзо хьахецац.

Юрта бахараша Респотребсоюзага дехар ду заказашка хьежжа наха эша товараш райПО тикашка хилийтар а, цар ассортимент нийсъяр а.

М. ЗАНГИЕВ.
Хь. КОДЗОЕВ.

«Сердало» газета тIайоагIа аргIан йола номер араяргья 5 декабре.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.
Йоккха зал — **«Салтечох йола баллада».**
Долалу: 10, 11.45, 1.30, 3.15, 5, 6.45, 8.30, 10.15.
ЗIамига зал № 1 — **«Безама шераш».**
Долалу: 8.30, 10.15, 12, 1.45, 3.30, 5.15, 7, 8.45, 10.30.
ЗIамига зал № 2 — **«Контрабандисташ».**
Долалу: 9, 10.45, 12.30, 2.15, 4, 5.45, 7.30, 9.15.
ЗIамига зал № 3 — **«Безама шераш».**
Долалу: 9.15, 11, 12.45, 2.30, 4.15, 6, 7.45, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре
«ЦIера тIий»
Долалу: 8.30, 12.20, 2.20, 6.10, 9.45.
«Марти».
Долалу: 10.25, 4.20, 8.05.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23: редактора зам. — 2-07-01: бехктокхама секретара — 2-25-72: Корректорске — 2-30-91 партийни вахарeн экономикан отделий — 2-25-72:

СФ03660 1918 шерарча 11-ча августа цIерагIа йола типографи. Нохч-ГIалгIай АССР, г. Грозный, Револоце проспект, 30/3: Заказ № 7310